

Podmínky použití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: Volná myšlenka

Autor:

Vydavatel: Vydavatelství Volné myšlenky

Vydáváno v letech: 1905-1938

Stránky:

VOLNÁ

ČÍSLO 1.

KVĚTEN 1905

MYŠLENKA

ČASOPIS VOLNÝCH MYSLITELŮ
ČESKÝCH

OBSAH ČÍSLA 1.:

Redakce: Náš program. — *Björnstjerne Björnson* (Řím): Pozdravný dopis. — *Prof. Dr. Arnošt Haeckel* (Jena, Německo): Pozdravný dopis. — *Ida Altmanová* (Berlín): Es ist eine Lust zu leben! (Je radost žít!) — *Karel Pelant:* Haeckelův názor světový. — *Emil Chauvelon* (Paříž): Pokrok Volné myšlenky ve Francii. — *Frant. Modráček:* K dělnickému svátku. — *P.:* Kongres Volné myšlenky v Paříži 1905. — *M.:* Sjezd amerických volných myslitelů v St. Louisu. — *H. E. Retik:* Zvýšení platů kněžstva. — *Drobné zprávy.* — Z kostelního ovzduší amerického. — *Literatura.* Ant. Macek: F. V. Krejčí, Náboženství a moderní ideál člověka. — *Právní rádce.* — *Věstník Spolku Augustin Smetana.*

**Redakce: Praha-Vršovice 435. — Administrace: Praha-Žižkov, Chelčického
ulice číslo 966.**

Jednotlivá čísla 20 hal.

==== Předplatné celoročně K 2.60, na půl roku K 1.30 i s poštovní zásilkou. ====

VOLNÁ MYŠLENKA

ČASOPIS VOLNÝCH MYSLITELŮ ČESKÝCH.

LIBRE PENSÉE. — FREIER GEDANKE. — FREE THOUGHT. — LIBERO PENSIERO.

Vychází 1. dne každého měsíce. — Předplácí se v Rakousku na rok 2 K 60 h, na půl roku 1 K 30 h, do Německa na rok 2 K 80 h, do ostatních států na rok 3 K 10 h. Předplatné a všechny zásilky peněžní vůbec zasílejte na adresu: Josef Růžička, Praha-Žižkov 966. Zásilky pro redakci adresujte: Julius Myslík, Praha-Vršovice 435.

NÁŠ PROGRAM.

Ideál Volné Myšlenky, mezinárodního svazu pro hájení práva na projevení každé myšlenky v oboru náboženském, socialním a politickém jest přibližně tento stav společenský:

I. *Věda*, jakožto snaha po absolutní pravdě, nechť upravuje a řídí poměry jednotlivce ke společnosti a k celému kosmu; nechť vede lidstvo ku práci, k ideálům, radostnému životu.

II. Jejím výsledkem *mravním* bude pak morálka, souhlasná s poznáním vědeckým a socialním svědomím, projevená v humanitě a lidské solidaritě s každým člověkem a učící rozumné omezení individuální svobody ve prospěch celku.

III. Tato ethika *sociologicky* se projeví ve společnosti, spravované vůlí lidu bez násilí aneb privilegií stavů neb tříd, a to v útvarcích co možná drobných a federativních, pro hybnější a spravedlivější sociální organisaci.

Prostředky a metody k docílení tohoto *ideálu* Volná Myšlenka nepřikazuje, nechťic býti dogmatickou; bude se snažiti o synthesu snah, k němu vedoucích, ponechává však každému stoupenci, aby pracoval k němu dle svého vědomí a svědomí; jest mimo strany a žádá od nich pouze svobodu mínění, jsouc přesvědčena, že toliko volnými myšlenkami naleznou se fakta a závěry, na nichž možno budovati lepší lidskou budoucnost.

Jakožto *pracovní program* stanoví si Volná Myšlenka toto:

I. Všemohoucnou podporu všem snahám, směřujícím k uvědomění, k ušlechťení a blahu lidstva, jak v ohledu ethickém, tak i sociálním; všemožná propagace všech myšlenek, jejichž cíl jest mravní, rozumové i fysické povznesení člověka.

II. *Potírání klerikalismu*, to jest každého násilnictví na myšlenkách neb jejich nositelích ve prospěch jakéhokoliv dogmatu, jakožto zábraně evoluce a tím zdržování lidstva na cestě k dokonalosti; potírání toto děj se nabádáním mysli k vlastním úvahám, jakožto nejlepšímu prostředku proti jeho vlivu a moci, aneb potřebnou obranou.

III. Odstraňování násilnictví vůbec, nechť děje se v oboru práce neb osobní svobody; samozřejmě odsuzuje Volná Myšlenka kapitalistické neb militaristické zmocnění se osoby, považujíc je za evoluční stupeň dosud barbarského lidstva, který bude překonán a vyššími nahrazen. Volná Myšlenka nestaví žádných plánů o této změně, ponechávajíc budoucím dobám jejich skutečné vytvoření, podává však pomocnou ruku všem, kdož k ní pracují.

Ideálem tímto a prací, spočívajících v základě na nezmařitelné touze lidstva po štěstí a poznání, jest Volná Myšlenka oprávněna k bytí, neboť jimi stává se logickou a nezadržitelnou nutností dosavadního myšlenkového vývoje lidského.

Praha, 1. května 1905.

Redakce VOLNÉ MYŠLENKY.

Pozdravné projevy.

Redakci naší dostalo se na oznámení o vydání listu četných souhlasných a zdar přejících dopisů z domova i z ciziny. Jest to potěšujícím dokladem velikého rozšíření idejí Volné myšlenky.

Nemůžeme všechny tyto listy otisknouti, avšak u dvou tak přece činíme. Jsou oba od čestných předsedů římského kongresu Volné myšlenky: slavného norského spisovatele Bjórnstjerne Bjórnsone a světoznámého učence německého, profesora Arnošta Haeckla.

Uvádíme je v úryvcích:

Řím, 25. III. 1905.

Velectění pánové,

děkuji za Váš milý dopis a vyslovuji Vám svoje nejlepší blahopřání.

Váš zcela odaný

Bjórnst. Bjórnsone.

Jena, 19. III. 1905.

Velectěný pane!

Z Vašeho dopisu z 15. III. seznávám s velikým uspokojením, že chcete vydávati pod názvem „Volná Myšlenka“ český časopis k šíření zásad Volné myšlenky.

Přeji Vám k tomu upřímně nejlepšího zdaru v zájmu pravdy, osvěty a osvobození od tyranie pověry a kněžstva.

V plné úctě

Arnošt Haeckel.

IDA ALTMANNOVÁ:

Es ist eine Lust zu leben!

(Je radost žít!)

Pozdrav na uvítanou bojovníkům za svobodu ducha v Čechách.

V zemi české povznesl se bouřliváček do čistých vzdušín vlastního myšlení, bouřliváček Jan Hus, jenž písní čistoty a pravdy rozezvučel se do pustého řádění mravně sešlých veličin církevních na rozhraní dvou věků, zapadajícího to středověku a vystupujícího jitra nové doby. Jako umrzá ranná bylina, kteráž příliš záhy

opustila zemi a odvážila se v drsný vzduch časného jara, tak sklesl Hus; pták bouři věštící, jenž uchvátiti měl ztrouchnivélou moc církevnictví, byl polapen a jeho tělo bylo spáleno v prach; avšak jeho píseň pěla a zněla dále zeměmi, píseň samostatného myšlení, a vyvíjela se, rostla ve volné bádání na půdě rozumu a vědy, k volnému sebeurčení na poli mravního snažení.

Když uplynul opět den lidstva, další století, procitla jitřenka náboženského pokroku v německých zemích: V selských lebkách probudilo se vědomí lidskosti, touha po lidském právu; v mnoha duších obrodilo se Husovo snažení po zčištění víry, v mnoha duších vzplanula touha po svobodě a vše vzepřelo se proti nevolnictví a poručníkování v osobním a národním životě. Tu povolal rytíř ducha, Ulrich von Hutten, postrach všech tmářů, hlasitě do všech zemí, ono radostné slovo svobody: Duchové se probouzejí, je radost žít!

Lidstvo 16. stol. pokročilo sice dále v poznání než ti, kdož umlčeli českého bouřliváčka v plamenech; avšak ani tentokrát ještě nemělo jaro ducha dojít konečného vítězství. Ještě jednou podařilo se tmářům, shluklým k černé moci útlaku, šlechtě i kněžstvu, k světlu spějící národy zadržeti, tak že sotva k svítání duševního jitra dospěti mohli. Ještě vítězila tma dokonce i v tak zv. reformaci, a pouze v tichých jizbách myslitelů a v hlubinách duší lidových rostlo světlo dále, vstříc plnému dni.

A přišel, tmáři nemohli mu zabrániti. Zářivě se rozbřeskl po všech zemích.

*

Před více jak půl stoletím (1844 a 1845) probudila se volná myšlenka, odvaha náboženského hnutí pokrokového v Německu v mnoha mozcích i srdcích k vědomému, plnému životu, takže jedinci ze svého osamocení vystoupili, slučující se v obce a spolky k pěstění volného života duševního.

Také v ostatních kulturních zemích provedeny podobné změny, takže již r. 1880 mezinárodní kongres Volné myšlenky založil svazek, který spojil svobodné myslitele a přívržence postupujícího rozumu různých národů germánského a románského kmene. Jasně září přes svou dobu jména zakladatelů tohoto svazu: Ludwig Büchner, Jakob Moleschott, Wilhelm Liebknecht, Charles Bradlaugh, Benett, Hovelacque, César de Paepe, Benoit Malon, Ramon Chiez.

Na mezinárodním sjezdu volných myslitelů v Paříži r. 1900 slučuje se několik tuctů zástupců druhých zemí se skupinou asi 200 Francouzů. Roku 1902 v Ženevě, protestantském Římě, sídle fanatismu, kde upálen šlechtitý myslitel a učenec Michal Servet, shromážděno jest již přes 300 cizinců, v celku asi 500 osob.

Rok 1904 přivádí svobodné myslitele všech zemí vespolek ve věčném Římě, v sídle potlačování téměř po dvě tisíciletí, v sídle „náměstka Kristova na zemi“, „neomylného svatého otce“. Tu nemůže největší sál pojati přibývší, tisíce čítající zástupy, a kde církev nejdříve svou krutou moc rozvinula, odtud vystali ji nejčetnější odpůrci. Ze Španělska, země „katolických majestátů“, dopravila loď 400 svobodných myslitelů. Z Francie, někdejší země „nejkřesťanštějšího krále“, přispěchalo přes 1000 mužů a žen, aby pomohli odklizení středověké křesťanský rum a pliseň.

Hvězdy na obloze duševního života národů, přední zástupci vědy jsou přítomni na tomto sjezdu Volné myšlenky a podávají ruku muži práce, jenž naplněn touhou po pravdě, za stejnými cíli spěje.

Skutečně, duchové se probouzejí, je radost žítí v takové době, bojovatí za světlo proti tmářům, z tmavého města stoupatí k slunečně světlým výšinám, kde proudy čistého vzduchu navždy zapuzují temnoty pověry.

Ku dvěma starším sestrám v rodině člověčenstva, k románským a germánským národům připojuje se nyní třetí sestra otevřeně, odhodlaně, plna radostné bojovnosti: slovanští soudruzi vstupují v řady, a tato trojice kmenů k boji za svobodu spojených národů jest nejlepší známkou pro blízké, konečné vítězství světla, svobodného, šlechtného lidství.

Zdar novým druhům v boji, vítejte nám, bratří, sestry v české zemi!

Berlín-Wilmersdorf, v dubnu 1905.

KAREL PELANT:

Haecklův názor světový.

V českém vědeckém světě byla před nedávnem zřejma kampaň proti prof. Arnoštu *Haecklovi*, přírodozpytci v Jeně; byly mu vytýkány vady, omyly i nesprávnosti, které v jeho spisech objevily pozdější vědecké školy. Obecenstvo bylo zváno za rozhodčího, ač nemohlo rozsuzovat ve věci, kde slyšelo pouze jedinou stranu. Haecklův spis „Záhady světa“ nebyl tehdy ještě do češtiny přeložen, ale i nyní nemohlo laiku v celé té spoustě materiálu v ní nahromaděného rázem vybrat věci *podstatné*, pravdy to, na nichž shodnou se i třeba odpůrci Haecklovi a *podružnosti*, v nichž Haeckel pochybil a za něž by tudíž právem byl kritován. Pokud bylo zít ozvuky, jež tato kampaň u laiků způsobila, tu žel shledáno, že prudké potírání vad Haecklových zvracelo se v myslích laiků v názor proti theorii evoluční a proti monismu všeobecně a nezbytným důsledkem byla skepse proti poznání vědeckému vůbec. Smutné to však pravdivé výsledky — na štěstí ne všeobecně

v massách — které třeba oprávnění kritikové Haecklovi jistě nezamýšleli. Aby tudíž širší obecenstvo mohlo si představit světový názor Haecklův a samo pak soudit nad jeho chybami vědeckými při některé polemice, budiž zde uvedeno jeho vyznání, které formuloval pro svaz „*Ligu monistů*“; ustaven byl tento svaz na kongresu *Volné Myšlenky* v Římě 1904. Každý může pak být při námitkách protihaecklovských svým soudcem, ovšem *dle vlastního obzoru*, přijmouti aneb odvrhnouti kus neb celého; není Haeckel ani jeho protivníci naprostým dogmatem, ale kusem vývoje, přes něž půjdou příští staletí zase dále.

I. Monism theoretický.*)

(Světový názor na základě zkušeností, rozumu a vědy.)

1. *Monistická filosofie*. Jednotný názor světový, shodný s přírodou má svůj pevný základ jedině v poznacích, které dosáhl lidský rozum kritickými zkušenostmi (a posteriori).

2. *Zkušenost*. (Empirie.) Pravá věda dosahuje těchto empirických čili se zkušeností souhlasných poznatků buď smyslovým pozorováním zevnějšího světa aneb vědomým přemítáním (reflexí) v našem vnitřním světě; orgány prvních poznatků jsou smyslové ústroje a smyslová střediska kůry našeho velkého mozku; mezi nimi ve stálých vztazích spočívají ohniska myšlenek, vlastní to orgány rozumu (phronema).

3. *Zjevení*. (Revelace.) V opaku proti této monistické poznávací theorii tvrdí vládnoucí dualistický (dvojakostný) názor světový, že nejdůležitější a nejhlubší poznatky nebyly dosaženy přirozenou zkušeností, ale nadpřirozeným čili božským zjevením. Všechny tyto údaje zakládají se buď na nejasných nebo nekritických učeních víry (dogmat) aneb na úmyslném klamání (pia fraus — zbožný podvod).

4. *Apriorismus*. Právě tak neudržitelné a poznání odporující jest tvrzení metafysiky (Kant), že část nejdůležitějších poznatků jest dosažena *a priori*, neodvisle od každé zkušenosti, jedině rozumovými soudy. Ve skutečnosti všechny tak nazvané „poznatky a priori“ povstaly sdružením představ, které původně byly řetězem zkušeností, *a posteriori* dosaženy.

5. *Jednota všehomíra*. (Kosmologický monismus.) Celý svět jest poznán moderní vědou, jakožto jednotný veliký celek, jakožto *kosmos*, jenž jest spravován pevnými zákony. Tento kosmos obsahuje nekonečný světový prostor, a v něm kosmická tělesa (sluneční systémy) pohybující se dle pevných zákonů, a zároveň také organismy, které obývají jejich planety; krátce celek, „Přírodu.“

*) Mezi francouzským vydáním [Řím] a německým [Gotha] jsou některé drobné rozdíly, vzniklé asi překladem; překládám tudíž dle prvního francouzského vydání.
K. P.

6. *Dvojakost všehomíra.* (Kosmologický dualismus.) Oproti tomu jeví se dnešnímu poznání přírody jako zcela neudržitelné dosud vládnoucí rozlišování na dva světy: jednak na *tělesný* svět čili přírodu (Mundus sensibilis, Kant, zkušenosti přístupný), jednak na *svět duchů* čili nadpřírodu (Mundus intelligibilis, Kant, přístupný toliko víře neb tušení). Všechny představy o tomto posledním, nadpřirozeném světu (mimotností, záhrobí, Jenseits, Au de là) jsou založeny na nedostatku jasnosti myšlení, z části též na moci mystické tradice (podání).

7. *Jednota přírody.* (Biofysika.) Mohutné pokroky přírodního poznání v druhé polovici 19. stol. vedly k přesvědčení, že živoucí tvorové, obývající naši zemi, jsou podrobena stejným, pevným zákonům přírodním, jako tak nazvaná mrtvá nebo neústrojná tělesa. *Biologie*, jakožto věda o životu organismů jest jen část vše obšáhající fyziky (včetně chemie, jakožto „fysika atomů“).

8. *Dualism přírody.* (Vitalismus.) Oproti tomu musí dnešní přesná znalost přírody zahrnouti starou, ještě dnes velmi rozšířenou, že příroda ústrojná (organická) a příroda neústrojná (anorganická) tvoří dvě úplně rozdílné oblasti, a že zákony fyzické a chemické mají naprostou (absolutní) platnost jen pro poslední a nikoliv pro prvou. Tak nazvaná životní síla (*Vis vitalis*), která řídí a vládne nad fyzikálními a chemickými procesy v organismech, neexistuje právě tak jako „kosmická inteligence.“

9. *Vývoj světa.* (Genesis.) Pokroky vývojové teorie nás přesvědčily, že celá příroda jest podrobena příčinnému spojení (kausálnímu nexu) s velkým, jednotným procesem vývoje a že tato kosmogenez (vývoj světa) skládá se z nepřetržitého řetězu změn. To platí právě tak na vývoj přírody neústrojné (Kant, Laplace), jako na vývoj bytostí ústrojných (Lamarck, Darwin). Část tohoto světového vývojového procesu jest bezprostředně přístupná našemu poznání; počátek a cíl jsou nám neznámy.

10. *Stvoření světa.* Oproti tomu musí moderní věda odmítnouti naprosto tak nazvané „stvoření světa,“ jakož i mystické uznání osobního stvořitele, jenž by stvořil svět „z ničeho“ a své tvořivé myšlenky vtělil do formy organismů. Takový antropomorfní (člověku podobný) stvořitel neexistuje právě tak, jako od něho zřízený „mravní světový pořádek“ aneb t. zv. „božská prozřetelnost.“

11. *Theorie dědičnosti* (lépe *původová, descendenční*). Onen díl všeobecné evoluční (vývojové) teorie, který se týká přeměny organického tvorstva naší zeměkoule, jest pevně stanoven jakožto původová teorie a opírá se o tři biologické průkazy: srovnávací anatomii, ontogenii (dějiny vývoje) a paleontologii (věda o tvorstvu předvěkém). Tyto tři vědy učí souhlasně, že všechny dnešní živoucí organismy

jsou změněnými potomky dlouhé řady zmizelých tvorů, které se vyvíjely na naší planetě během dlouhých dob (mnoho milionů roků). Tato biogenetická (životozrodná) přeměna jest prokázána, nechť si ji vysvětlíme ať selekcí (výběrem), mutací (změnou) neb jinou vývojovou teorií.

12. *Praplození.* (Archigonie.) Jelikož organický život může být sprostředkován toliko živoucí substancí (plasma), a jelikož činnost této bílkovité, polotekuté látky není možná než pomocí tekuté vody, živoucí organismy nemohly existovati na naší zemi v jejím stavu žhavě tekutém, až teprve její kůra se zpevnila a teplotura povrchu klesla pod bod varu. Pak zrodily se *katalysou* (rozpouštěním) z kolidálních sloučenin z uhlíku a dusíku jednoduché *monery*, kuličky plasmatu bez formy, jak je představují chromacey (čili Cyanophery), které žijí ještě dnes. Z těchto vyvíjely se odlukou vnitřního jádra (nucleus) a povrchového těla (cytosoma) první *buňky*.

13. *Přetváření života.* (Metabolie plasmatu.) Velkolepý proces biologických přeměn, kterými průběhem mnoha milionů let zjevily se přčetné druhy rostlin a zvířat na naší zemi, může být přes jeho nekonečnou rozmanitost na jeden společný fyzicko-chemický proces převeden: na nekonečné přetváření živoucí substance (metabolie plasmatu). Její dva nejdůležitější činitelé jsou fyziologické funkce přizpůsobení (variace) a dědičnosti (heredita); první jest spojen s přeměnou látek (výživa a vzrůst), druhý s plozením (transgressivní vzrůst).

14. *Historie kmenů.* (Phylogenie.) Z kritického spojení tří velikých, vzájemně se doplňujících průkazů vývoje (paleontologie, srovnávací anatomie a ontogenie) pochází nová věda o dějinách kmenů (Phylogenie 1866). Hledí hypoteticky rozeznat poměry původu větších a menších formových skupin a buduje na nich přirozený systém kmenů, tříd a druhů. Hypotetické rodopisy (phylenia), které představují jejich nejjednodušší výraz, mají velkou heuristickou (dohadnou) i praktickou cenu. Jak v rostlinstvu tak i v živočišstvu mohou všechny formy být převedeny na několik kmenů (phylo) a jejich kořeny souvisí nejzáve v primitivních společných praformách monér (chromaceí).

15. *Anthropogenie.* (Zrod člověka.) „Postavení člověka v přírodě“, což nazval Huxley „otázkou všech otázek“, jest nyní úplně seznáno; srovnávací anatomie učí, že lidské tělo ukazuje všechny známky obratlovců (vertebrata); srovnávací ontogenie přesvědčuje nás, že právě tak povstává a se vyvíjí; srovnávací fyziologie dokazuje nám, že všechny životní činnosti (těž i „duše“) konají se dle stejných zákonů fyziky a chemie; paleontologie učí nás v postupné řadě zkamenělin ssavců poznávati vymřelé naše předky. Není naprosto pochyby, že člověk jest

v každém směru pravý obratlovec a sice ssavec, a že z této vysoko stojící třídy vyvinul se teprve za třetihorní doby.

16. *Fůvod opic.* (Pithecoïd ní theorie). Mezi všemi ssavci jsou opice (simiae) člověku v každém anatomickém, embryologickém (zárodkovém) a fyziologickém vztahu nejbliže, hlavně bezocasné druhy, zvané anthropoidní (člověku se podobající). Avšak nesmí být žádný ze žijících představitelů této skupiny (ani asiatský gibbon neb orang, ani africký šimpanz a gorilla) jako přímý předek člověka představován. Spíše nutno hledati společného předka všech těchto anthropoidů a člověka ve vyhynulých starších opicích starého světa (pithecanthropus) aneb v jeho příbuzných.

17. *Nesmrtelnost duše.* (Athanismus.) Duše (psychá) člověka, která od mystické metafysiky a theologie byla za zvláštní, nadpřirozenou „bytosť“ považována, jest velkolepými pokroky moderní biologie (hlavně srovnávacím studiem mozku) uznána jakožto soubor všech činností mozkových. Činnost vyšších duševních orgánů čili myslících orgánů (phronema) — určitého to okrsku kůry velkého mozku — se rozvíjí dle stejných zákonů „psychofysiky“ jako u ostatních ssavců a hlavně příbuzných lidoopic. Tato činnost zhasíná přirozeně smrtí, a tak jeví se absolutně absurdním (nesmyslně hloupým), přes to připouštěti „osobní nesmrtelnosti duše.“

18. *Svoboda vůle.* (Indeterminismus.) Stejně jako ostatní funkce mozku (pocitý představy, myšlení) jest také vůle člověka fyziologickou funkcí tohoto nervového ústředního orgánu určena jeho anatomickým složením. Zvláštní osobní vlastnosti lidského mozku, které jsou dány z části zděděním od předků (vlohy), z části získány přizpůsobením v individuálním životě, podmiňují nutně též jeho vůli. Staré dogma svobody vůle jeví se proto neudržitelným a musí být nahrazeno determinismem (nesvobodou vůle).

19. *Bůh.* Představíme-li si pod různě významným slovem „Bůh“, osobní „nejvyšší bytosť“, která jako světový vládce dle způsobu lidí myslí, miluje, tvoří, vládne, odměňuje, tresce atd., musí tento anthropomorfní Bůh být odkázán do říše mystického básnění — ať již tohoto „osobního boha“ oblékneme v lidskou postavu aneb jej považujeme za „neviditelného ducha“ (aneb jako plynovitého obratlovce). Pro moderní vědu jest pojem Boha jen tehdy udržitelný, když v „Bohu“ spatřujeme poslední nepoznatelnou příčinu všech věcí, nepovědomou hypotetickou „prapříčinu substance“.

20. *Zákon hmoty.* Nejstarší základní zákon chemický, zákon *zachování hmoty* (konstantnost hmoty, Lavoisier 1789) a mladší základní zákon fyzický *zachování síly* (konstantnost síly, Robert Mayer 1842) jest nejnověji 1892 monismem sloučen v jediný universální zákon; neboť monism považuje *hmotu* a *sílu* (materii

a energii, tělo a ducha) jakožto neodlučitelné přívlastky substance (Spinoza). Označujeme tento vše obsahující „universální zákon“ aneb „základní zákon kosmologický“ jako *zákon substance* a jsme přesvědčeni, že člověk jest mu právě naprosto podroben jako ostatní kosmos.

(Dokončení.)

EMIL CHAUVELON:

Pokrok Volné Myšlenky ve Francii.

(Psáno pro „Volnou Myšlenku.“)

Volná Myšlenka činí nyní ve Francii značné pokroky. Před dvěma roky množství osob považovalo rozlučku církve od státu jako utopii. Dnes sněmovna se jí zaměstnává a ačkoliv návrh Briandův jest daleko od toho, býti dokonalým, stav, který způsobí bude vhodnější a to o mnoho než stav s konkordátem. Co toto píší, vypracování zákona o rozluce pokračuje. Skončí zajisté ve smyslu republikánském a laickém, jestli některá politická událost neučiní překážku a nezdrží parlament.

To by byla ovšem nehoda. Ale můžeme ujistit, že i kdyby rozlučka ve sněmovně se nezdařila, agitace ve prospěch rozlučky by trvala a tím či oním způsobem by rozluštění přivolala.

Tak to vyžaduje vzrůstající moc Volné Myšlenky, která jest na pochodu.

Odkud přichází tato síla a jaká jest příčina jejího pokroku?

*

Byl by to omyl, kdybychom připisovali obojí jedině propagandě Volné Myšlenky ve Francii, třeba jest tato velice činná a energická.

Pravdou jest, že náš přítomný vývoj intelektuelní, politický a sociální jest nanejvýš příznivý Volné Myšlence.

Z hlediska rozumového, znamenité pokroky prvotního vyučování a učení poškolského (universités populaires, lidové university) a vědecké propagandy všech forem zobecnily vědeckého ducha a nejhlavnější výsledky vědy do také míry, že můžeme říci: lidové třídy, ačkoliv jsou méně vzdělány než třídy privilegované, mají jistě méně obtížených předsudků. Mají více smyslu kritického, více rozumové upřímnosti. Francouzská demokracie miluje vědu a očekává od ní aspoň v největší části své hospodářské osvobození.

Buržoasie jest spíše vedena k obávání se vědy aneb aspoň k jejímu omezování.

Z hlediska politického, zvyk všeobecného hlasovacího práva přispěl mnoho k výchově demokracie. Voliči — a všichni jsou voliči — nediskutují toliko o kandidátech, ale o programech, ideách, doktrínách. Doba voleb jest dobou diskusí a vzájemného poučování, kdy

všichni jsou interesováni. Dnes popírá užitečnost voleb jen nejkrajnější levice socialistické strany, strana syndikalistů a libertéři. Ale i toto popírání spočívá na důvodech a na rozumu. Život a činnost politická, necht' ji pozorujeme z kterékoliv strany, jsou tedy velmi činné prvky intelektuelní kultury.

Co pak se týče hlediska sociálního, existuje živel, s nímž třeba nejvíce počítati: jest to stálý pokrok socialistické idey.

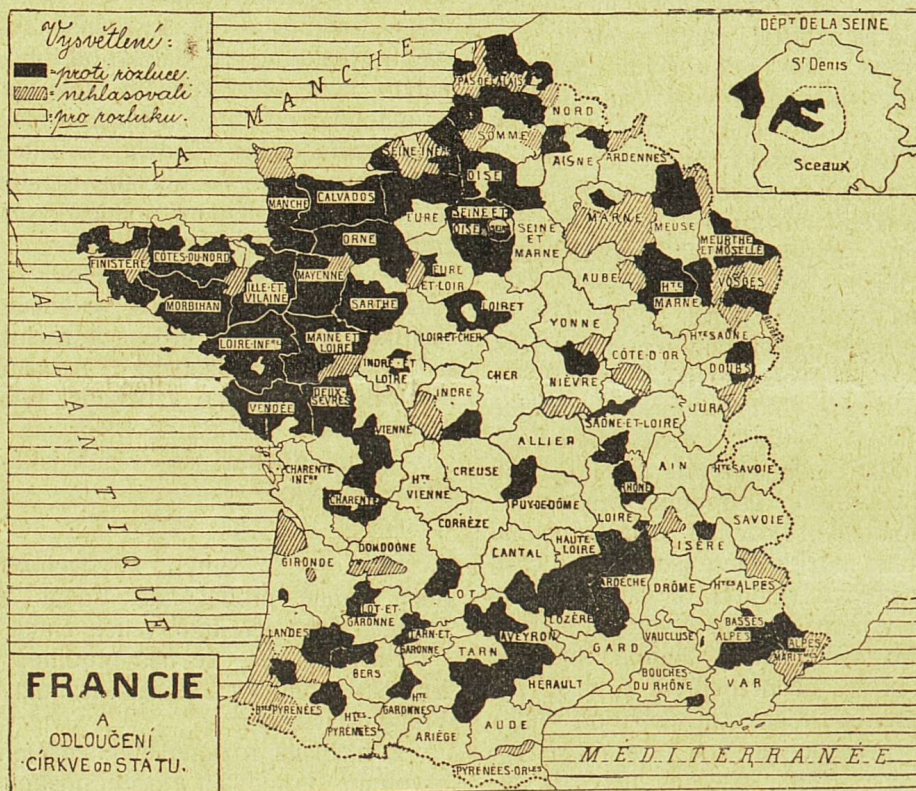
Zajisté prožívá socialistická strana ve Francii nyní vzrůstovou krizi; strana syndikalistů se oddělila právě od strany socialistické politicky organisované. Ale byl by to ohromný omyl považovati tento fakt jako známku dekadence.

Nuže, aspoň u nás, socialistické myšlení jest hlavně myšlením úplné emancipace. Náš socialismus jest „integrální“. (Úplný, naprostý.)

Nesnaží se pouze o hospodářský blahobyt; chce rovnost ve všem a všude, a hlavně rovnost v emancipaci rozumové, rovnost ve vyučování.

Nemůžete si ani představit, jak aristokratická a buržoasní theorie „náboženství pro lid“ jest, neříkám nepopulární, ale úplně cizí našim mravům. Kdyby někdo, ať již kněz nebo laik vystoupil před publikem s tímto požadavkem, celý svět by se mu vysmál. Jeho přednáška neb kázání by skončilo — pohlavky. Souhlasí se ještě — snad ne již dlouho — že jsou lidé méně chudší a nemajetnější než druzí. Ale co nikdo nechce

Mapka tato znázorňuje přehledně poměr hlasů, který objevil se při rozhodování o připsání návrhu o rozloučení církve a státu k projednání ve francouzském parlamentu. Bylo to 10. února 1905. Pro debatu a komisi hlasovalo 338 poslanců zastupujících 3,184,505 voličů proti 185 poslancům zastupujících 1,790,795 hlasů. K tomu nutno připočísti dle „Matinu“, který první přinesl tuto mapku, ke hlasům „pro“

2,278,420 hlasů odděleně hlasujících socialistů a socialistických radikálů a k hlasům „proti“ 1,217,047 hlasů nacionalistů, takže úhrnem pro rozluce vyslovilo se poslanců zastupujících 5,462,925 hlasů a proti 3,007,839 hlasů. Ostatní nehlasovali. To znamená většinu téměř dva a půl milionů hlasů pro rozluce. Procentuálně dle odevzdaných hlasů počítaje bylo 65 pro a 35 procent proti rozluce.

Jest vidno, že idea socialistická se rozšiřuje všude, že vniká i do buržoasie, která ji potírá, a že syndikalisté representovaní Confédération général du Travail (Všeobecný svaz práce) skončí tím, že dají politické straně socialistické široký základ proletářský, který jí ještě chybí. Socialistická strana francouzská jest hlavně stav vůdců a velitelů. Bude brzo celá čtvrtým stavem a evolucí či revolucí tento čtvrtý stav skončí absorbováním v sebe celého národa.

Ať bude jakákoliv tato eventualita, můžeme říci, že nyní ve Francii hlavní principy socialistické vedou všechny inteligenty, i ty, kteří nepřistoupili na socialistický ideál. A tím více celá demokracie jest naplněna a nasycena socialistickým myšlením. *

připustit, to jest, aby představitel bohatších tříd jednal s chudáky a proletáři jako nižšími v ohledu rozumovém.

Za těchto podmínek jest vidno, co si u nás široké publikum myslí o náboženských dogmatech a kněžích. Dogma, to jest mumifikovaná absurdnost. Jest to něco, co si můžeme myslit nanejvýš antipatického a nejméněšního. Ani již se u nás o nich nediskutuje, právě tak jako o bohu. Ačkoliv naše obecné školství jest nedostatečné, hlavně ve vědě integrální, jest vidno, že v třídách demokratických a proletářských soudí o těchto ideích, že jest to dědictví staré ignorance, dědictví zachované pro kněze a pro privilegované třídy s tím úmyslem, aby zachovaly kněžím jich oprávněnost k existenci a privilegovaným

zajistily privileje. Aliance čím dál tím užší privilegovaných tříd s kněžskými různými vyznání sesiluje stále toto přesvědčení. Co obsahuje idea Boha morálního a lidskostního ideálu, to vůči tomuto faktu mizí; každý ví, co si možno o tom myslit a nastal již rozvod mezi pojmem Ideálu a pojmem Boha. A z důvodů, jichž výklad byl by zde dlouhým, panuje nedůvěra k spiritualismu a deismu vůbec; a co se týče idealismu, nepřipouští se než idealismus výlučně pozitivní, lidský a realizace schopný.

*

Tudiž se usmíváme, když slyšíme, že Volná Myšlenka jest jen methodou.

Zajisté, na počátku jí byla; začíná se vždy revoltou. Kritisují se omyly dříve, než se doznají nové pravdy. Než se vystaví rozlehlá a krásná budova, jest třeba upravit terén. Ale my nejsme na počátku, ani učedníky. Volná Myšlenka francouzská vypsěla.

Jest methodou a jest více než methodou. Jest doktrinou a více než doktrinou: jest úplnou filosofií individuálního i sociálního života.

Její rozšíření souvisí s rozšířením socialismu a bude triumfovati s ním, neboť jest velkou osvoboditelkou člověčenstva.

Svoboda není snem ani zázrakem. Jest to realita, na níž se nalezne úplná lidská emancipace.

Brzy se zjeví jas této pravdy, kterou předváděl kongres římský. Socialismus povede k Volné Myšlence integrální.

Paříž, 18. dubna 1905.

FRANT. MODRÁČEK:

K dělnickému svátku.

Doposud vnucovaly člověčenstvu sváteční dny třídy vládnoucí, resp. kněžské kasty, které byly vždy články panujících tříd. Kdo v dřívějších dobách svátek jimi ustanovený nezachovával, byl přísně trestán, ba ne jeden upálen pro tento přestupek i jako kacif.

Vzpomeneme-li však, jaké svátky světi podnes křesťanská společnost klidem práce, poznáme ihned, že oslavuje jimi vlastně svou bývalou i nynější ztemnělost a pověru, to, co bylo vždy nejlepším oporou tyranie politické a duchovní. Vezmeme-li do rukou na př. kalendariu katolických svátků, uvidíme, že z 28 zasvěcených svátků ročních dvanáct zasvěceno je věcím, které každý vzdělanější člověk dnes nazve pověrami, nebo osobám, jež zrodily se v bujně náboženské fantasii středověku. Svěťme tyto svátky bezmyšlenkovitě, pouze ze zvyku. Jest však otázkou, zda takový zvyk jest důstojný vzdělaného lidstva?

My Čechové svěťme klidem práce dva svátky „národní“: Jana Nepomuckého a knížete

Václava. První světec (alespoň svatá legenda o něm) byl vybájen mozky jezuitskými a národu vnučen proto, aby zapomněl na kacifského Husa. Oslavuje-li podnes český lid tohoto svatého jezuitu jako patrona národního — za vlády našich „svobodomyšlných“ mladočechů — pak vlastně neoslavuje nic jiného než katolickou protireformaci s jejími Koniáši, která národ náš uvedla na pokraj záhuby, jej zničila fysicky a mravně. Do takových žalostných protimluvů zavedla kněžská kasta náš národ. Klerikalism jest umrlčím šatem národů; není proto na podiv, jestliže národ, který dal se do tohoto šatu obléci, oslavuje hroby svého historického života a zatracuje (na štěstí stáváme se už rozumnějšími) vše, co bylo příčinou jeho velikosti a slávy, jako na př. u nás dobu reformační a její velikány.

Vedle svátků, svěcených klidem práce, máme dny, nesoucí památku různých historických a nehistorických osobností, jež neplatí za sváteční. Osobnosti ty jsou ovšem také svaté a nacházejí se v nebi, u trůnu Hospodina, i ty, jež nikdy neexistovaly. Takovým svatým nebo blahoslaveným (i ve svatosti jsou šarže) jest na př. Karel Veliký, jenž jednoho dne dal povraždit několik tisíc zajatých Sasů, takovým svatým je známý Ignác z Loyoly, zakladatel řádu jezuitského, papež Pius I., František Xav. atd. Mnoho svatých, jež máme v kalendariu a jejichž jména od zbožných rodičů neb kmoter jsme obdrželi, abychom v nich měli strážného patrona a přimluvce u vládce nebec, bylo by, kdyby dnes žili, zajímavými předměty psychiatrického studia.

Proč lidstvo nejvíce trpělo a co mu přineslo největší a nejkrásnější užitek, to byly idee svobody a idea pravdy. Ale těmto vzneseným ideám a pro ně bojujícím hrdinům není zasvěcen jediný den v roce, ani všední! Buržoasie učinila tak ničemný kompromis s klerem, že (vyjma ve Francii svátek dobytí Bastily) nenašla v kalendáři ani pro vědecké ani politické průkopníky své společnosti místa. Revoluční kalendář Velké revoluce byl obětován za špinavé stisknutí klerikální ruky.

Teprve dělnictvo vnučuje s námahou lidstvu (prozatím dělnickému) mezinárodní laický svátek: svátek práce. Jest to prvý svátek, jenž vyšel z řad nejnižších, porobených vrstev a proto má epochální význam historický. Že klerus a buržoasie se svými trabanty tomuto svátku se vzpírají, jest na bíledni. Není to totiž jenom trhlina v klerikálním kalendáři, jest to oslava revoluce proti všemu, v čem klerus lidstvo vychovává — a v čem majetné třídy by chtěly pracující lid udržet. V tom smyslu stotožňuje se význam 1. května s programem „Volné Myšlenky“, která bojuje proti panství duševní tmy a přetvářky, jež ztělesňuje v sobě klerikalism. A ještě v dalším smyslu shoduje se oslava květnová se směrem svobodných my-

slitelů: třída, která na 1. května oslavuje tvůrčí Práci, nemůže jinak dosáhnouti její emancipace, leč jen ve vítězství vzdělanosti nad nevědomostí, vědy nad náboženskou pověrou.

Kongres Volné Myšlenky v Paříži

4., 5., 6. září 1905.

Sjezd volných myslitelů v Římě 20. až 24. září 1904*) usnesl se v sezení 22. září jednohlasně, aby za příští sídlo sjezdu byla jmenována Paříž s tímto odůvodněním:

„Uvažuje, že nejnnutnější dílo jest rozlučka státu od církve; uvažuje, že země, kde tato rozlučka jest nejbližší, jest Francie; uvažuje, že jest povinností volných myslitelů celého světa, aby pomáhali Francii v tomto díle veřejného blaha a světového osvobození; uvažuje, že toto dílo může býti dokonáno během roku a že skutečně bude; a že tudíž třeba oslaviti tuto událost důležitosti světové aneb urychlití ji, jest-li se zdrží nějakou nepředvídanou překážkou: kongres se usnáší, aby příští mezinárodní kongres se konal v Paříži 1905.“

Francouští delegáti vzdali kongresu druhý den díky cirkulářem, v němž jménem asi 50.000 organisovaných svobodných myslitelů oznámili, že bezprostředně počnou pracovati; francouzský výbor pro pořádání kongresu římského byl ihned delegován k přípravám pro kongres pařížský.

Sekretářem výboru tohoto jmenován občan *Emil Chauvelon* a komité, jehož sídlo jest v Paříži, energicky započalo s přípravami. Již v říjnu 1904 vydáno první číslo „Bulletin du Congrès de Paris“, oficiálního to listu sjezdového, které obsahovalo výtah z protokolů římského kongresu a první kroky akce. Poněvadž kongres pařížský nemá býti toliko shromážděním slavnostním, ale hlavně pracovním, byla tato akce pro kongres spojena s *agitací pro rozlučku státu od církve*; jak události ukázaly, zasáhla práce volných myslitelů velice důrazně do této otázky. Na příklad strana radikálně-republikánská, která se chovala v parlamentních jednáních (pád Combesův) velice obojetně, byla tlakem veřejného mínění, vzbuzeným volnými mysliteli, donucena obrátiti, což se stalo skvělým způsobem při prohlášení odluky kabinetem Rouvierovým.

Listopadové číslo *Bulletinu* (2.) — jenž slouží pouze potřebám kongresu a nemůže být směšován s listy sloužícími volné myšlence — přineslo návrh zákona, jež podal ministr prezident *Combes* poslanecké sněmovně. Jest to historický dokument, jenž obsahuje metodu i praktické rady k rozluce církví od státu, ale

*) Viz brožuru K. Pelanta: „Listy z kongresu Volné Myšlenky v Římě“, nákladem spolku Augustin Smetana za 20 hal.

jenž parlamentárními úskoky klerikálů francouzských musil ustoupit návrhu jiného ministerstva. V dodatku k číslu 2. byl podrobný rozbor tohoto návrhu od *Emila Chauvelona*.

Číslo třetí *Bulletinu* obsahovalo již program kongresu, vypracovaného výborem. Zní takto:

I. *Plán nové encyklopedie.*

II. *Morálka bez boha.* 1. Vědecký podklad morálky; determinism universální a lidský; člověk v třídě živočišné; lidská solidarita. Podmínky štěstí pro všechny. 2. Vyučování morálky ve školách. Volná myšlenka a umění.

III. *Rozlučka státu od církve; její podmínky; její důsledky.* 1. Založení, vedle každého náboženského sdružení, společnosti volných myslitelů pro pořádání laických slavností a pro lidovou výchovu vědeckou a uměleckou. 2. O právu společností pro lidové zábavy, lidových universit, kooperativních a syndikátních společností, by mohly býti spolunájemci a spoluživateli nemovitostí nyní ovládaných různými kulty a napříště považovaných jako národní jmění. 3. Omezení mrtvé ruky toliko na potřeby kultu. 4. Zákaz vyučování kněžím některého kultu. 5. Odstranění všech klášterních řádů.

IV. *Organisace národní a mezinárodní propagandy pro Volnou Myšlenku.* 1. Federace společností Volné Myšlenky v každé zemi; laické missie v tuzemsku. 2. Organisace skutečné solidarity mezi volnými mysliteli všech národů; žádný svobodný myslitel, i ve vyhnanství nesmí býti opuštěn neb osamocen, nechť se nalézá v kterékoliv zemi. 3. Překážky, které staví kapitalism rozšíření Volné Myšlenky. Postavení Volné Myšlenky k socialismu. 4. Organisace práva na veřejnou pomoc. Posvěštění všech dobročinných ústavů, majících náboženský charakter.

V. *Volná Myšlenka a světový mír.* 1. Volná Myšlenka a společnosti míru. 2. Volná Myšlenka a rozhodčí soud mezinárodní. 3. Vyučování pacifismu na školách. 4. Volná Myšlenka a odzbrojení.

Kongres bude zahájen velikou manifestací lidovou, jejíž program bude ještě vypracován a zakončen rozsáhlou slavností vybraného uměleckého rázu. Kromě toho budou vycházky jednotlivých skupin za odborným, vědeckým, uměleckým, pedagogickým atd. účelem.

Na důkaz mezinárodní solidarity otištěn v *Bulletinu* tento program francouzsky, německy, anglicky, italsky a španělsky; zároveň oznámeny různé organizační podmínky: kongresní příspěvek jest šest franků, za které obdrží člen kongresu *Bulletin* a tiskopisy, a čtyři franky na výlohy sjezdové pro účastníky, za něž obdrží legitimaci, slevu na dráhách, volné vstupné do pařížských museí atd., celkem tedy 10 franků, které výhodami budou desateronásobně hrazeny. Aby se vyvarovalo zneužití těchto výhod od lidí, s Volnou Myšlenkou nesouhlasících, obstará

zápis na kongres vždy národní výbor té které země; v Čechách nutno se obrátiti na redakci tohoto listu.

*

Účastníkům pařížského kongresu! Ministr veřejných prací ve Francii sdělil senátorovi Dr. Petitjeanovi, předsedovi organizační komise mezinárodního sjezdu Volné Myšlenky 4., 5., 6. září 1905, že francouzská železniční společnost slevila účastníkům padesát procent ze svých tarifů. Není pochyby, že dráhy ostatních zemí poskytnou slevy podobné.

Sjezd amerických volných myslitelů v St. Louisu.

V st. Louiském domě starých německých svobodářů, zvaných „osmačtyřicátníků“, kteří po revoluci roku 1848. opustili Německo a usadili se v St. Louisu, konal se od 15. do 20. října 1904 výroční sjezd amerických volných myslitelů. Byl tentokrát zvláště pozoruhodným účastenstvím delegátů nejrozličnějších národností, svorně pracujících k osvobození lidstva od nevědomosti a pověr.

Sjezd obeslaly organizace: „Amerikan Secular Union“ (americká světská jednota), „Free Thought Federation“ (federace Volné Myšlenky), „Bund der Freien Gemeinden und Freidenker-Vereine“ (svaz Svobodných Obcí a spolků svobodných myslitelů), „Česká Sokolská Národní Jednota“ a „Stráž Osvojených“. Delegátů přítomno 152 ze všech států Unie [hlavně z Missoiri a Illinois]. Také zastoupena Indie profesorem Jayaputra H. Grairo z ostrova Ceylonu.

Sjezd zahájen 16. října dopoledne. Za předsedu zvolen W. S. Hammaker [ze západní Virginie], za místopředsedy W. Peterson, C. B. Waite, E. M. Macdonald a E. C. Reichwald. V ustavujícím výboru [tříčlenném] zastoupeni Češi profesorem J. J. Králem.

Jednání sjezdové rozděleno velmi účelně na jednací schůze delegátů, v nichž vyřizovány záležitosti sjezdové, a na veřejné přednáškové schůze, přístupné širšímu obecnstvu. Schůze přednáškové konány v divadle Olympic a v síni Svobodné Obce, vždy za veliké účasti mužů i žen. Na první pronesen nejprve del. Fil. Rappaportem za 40.000 členů amerického Turnerbundu pozdrav kongresu, načež referovali: dr. J. E. Roberts z Kansas City „Co volní myslitelé dočílili a čeho ještě se domáhají“, C. B. Waite, soudce z Chicaga „Náboženství budoucnosti“, J. Maddock z Minneapoli „Evangelium vývoje (evoluce) na místě křesťanství“ a J. Remsburg „Jest bible původu božského?“ Na schůzi druhé mluvili L. Saltice „Náboženské vychování mládeže“ a profesor Král „Blahoslavenství chudoby“. Na třetí schůzi: dr. L. J. Bowles z Muncie, Ind., „Úpadek nadmyslné nauky“ (metafysiky), profesor Král o svých osobních zkušenostech, dr. J. Rudiš-Jičínský [Čech] „Tak zvaná „věda křesťanská“ a základy ve XX. století“, dr. P. Carus z Chicaga „Filosofie a lid“ a F. Rappaport „Sociologie, nejmladší z věd“. Na čtvrté schůzi: profesor Král „Zdanění církevního majetku“, prof. J. H. Grairo „Filosofie buddhismu“ a J. Maddock „Darwinova theorie“. Na schůzi poslední: F. Richterová „Práce a snahy moderního hnutí ženského“, Ad. Falbisaner z Indianapoli „Zákopníci amerického racionalismu“ a F. Rappaport „Ideální zákon a skutečný zákon“.

Na schůzích delegátů usneseno sloučení všech organizací svobodných myslitelů amerických všech národností

v jednu velikou Jednotu a přistoupení na usnesení kongresu římského. Dále jednáno o otázce oddělení církve od státu (ref. Rowley) a o pověře (ref. Bowles).

Značnou pozornost vzbudil na sjezdu přípis prof. Arnošta Haeckela z Jeny (Německo), ve kterém navrhol americkým volným myslitelům založení „Ligy monistů“, definuje zároveň její zásady. (Podobně jako na sjezdu římském.) Návrh ten odkázán sice dalšímu uvažování federací, avšak vliv jeho viděti jest zřejmě v „prohlášení zásad“, sjezdem přijatých, ve kterém se hned z počátku praví: „Uznáváme jednotu všehomíru (monism), jehož lidský druh jest jen částí nevelikou, podrobenou stejným nezměnitelným zákonům, jimž všechny jeho ostatní části podléhají.“ V dalším „prohlášení zásad“ staví se na stanovisko theorie vývojové, odmítá veškerou víru v nadpřirozené vlivy, vyplývající z nevědomosti starých věků, ježto je zkázou lidského pokolení, nejvyššího rozvoje vzdělanosti a osvěty a která jest nebezpečna lidské svobodě a lidskému blahobytu. „Prohlášení“ vrcholí v slovech: „Poznáváme, že člověk je po své přirozenosti bytostí společenskou a že zařídil si pravidla chování, vlády a společenských zařízení v souhlasu se svými potřebami. Máme za to, že způsoby vlády a společenských zařízení, jakož i jejich veliké změny, vycházejí z potřeby dobýti si výživy a potřeb životních. Máme za to, že hmotný blahobyt a spokojenost osvobozují mysl od pověřených strachů a domněnek, zvyšují příležitosti vychování a vzdělání a připravují schopnosti davu k poznávání naučení věd. Proto máme za to, že zvelebení hospodářského stavu lidu všeho a zařízení vlády a hospodářského řádu, který by zabránil vyssávání lidské pracovní síly, mocně by ulehčilo šíření našich názorů a bylo by mimo to též rozhodně spravedlivým.“

Tato druhá část „prohlášení zásad“ uzavřena zdvořilou poklonou prof. Haecklovi za jeho pozdrav, sjezdu vyslovený.

H. E. RETIK:

Zvýšení platů kněžstva.

Katoličtí kněží zahájili letošního roku úsilovnou agitaci za zvýšení svých platů. Není to sice dávno, co jim byly platy upraveny, ale nyní hlásí se znovu o přídavek. Již po několik měsíců deputace kněžské (všech národností) cídily kliky kanceláří ministerských, nadcházejíce si zároveň poslance. Rozumí se, že vláda jim vyšla vstříc s nejlíbeznější tváří. Ač při jiných, rozhodně naléhavějších potřebách širokých vrstev lidu — jako tomu na př. bylo u všeobecného pojišťování starobního, invalidního, vdovského a sirotčího — léta musí prý „věc studovat“, nežli se k nějakému kroku odhodlati ráci, v tomto případě upustila od své zásady „opatrně a pomalu“ a již 10. dubna 1905 předložila parlamentu hotovou předlohu o zvýšení kongruy k projednání.

Jaký také div! Tam, kde nutno z vlády v pravém slova smyslu ždímat každou korunu na kulturní potřeby lidu, ač na militarism vyhazuje sta milionů, tam se vždy najde s dostatek pochopení pro zájmy kněží.

Je však také pozoruhodno, jak ochotně poslanci stran liberálních kněžím ochotně v agitační pomáhal. Jako na příklad mladočeši. Domáhá-li se dělník zlepšení svého postavení, nebo rolník a živnostník, je to ihned poškozování jednoty národa, není-li to přímo vlastizrada. Ale u kněží, kteří na tom nejsou právě tak nejhůře, jest to docela v pořádku! . . .

My nemáme prázdné příčiny státi v této věci na straně kněží. Naopak, my se proti každému zvyšování platů kněží od státu rozhodně stavíme, protože jsme vůbec zásadně proti tomu, aby stát kněze platil.

My jsme proti každému společenství státu a církve. Práce, za které dnes stát platí kněžím kongruu (vedení matrik, obstarávání sňatků, seznamů branců atd.), ať jsou vykonávány *úředníky* státními a nikoliv kněžími. Kněží jsou k tomu, aby se starali o náboženské potřeby členů církve, ku které náležejí a je-li jim jich dosavadní plat nedostatečnou náhradou za práci, kterou jejich kněžské zaměstnání vyžaduje, nuže, nechť obrátí se k těm, kterým slouží – *k věřícím*. Ti nechť jim zaplatí řádně náboženské výkony, které požadují, jako si každý musí zaplatiti vše, co potřebuje. Čili jak to vyjádřili Guyot a Lacroix v jednoduché formuli: „Každý nechť zaplatí svému knězi, jako platí svému pekaři.“

Ale ti, kteří kněží nepotřebují, nesmí býti přece nuceni, jim platiti, což se děje tenkrát, platí-li jim služné stát z daní, odvedených *všemi* poplatníky, tedy i *jinak věřícími a nevěřícími*! Toť přece věc zcela jasná. U nás se ovšem pochopiti nemůže. Jsme v tom ohledu ještě velmi pozadu a budeme se musiti velmi přičiniti o to, abychom i v této věci s rozumnějšími názory ve veřejnost prorazili.

Stát tedy uposlechl naléhání kněžstva a kongruu hodlá jim zvýšiti. Že „pánům bratřím“ nepřidá po korunce, jako u jiných služebníků státu činí, je samozřejmo. Přidává jim hned několikrát po několika stovkách, splatných ihned i ve lhůtách, takže během let *zvýšení* služného kněžského i pensí jejich obnášeti bude *šest, osm, deset, dvanáct ano až třináct, čtrnáct i sedmnáct set korun ročně. Deset milionů korun* ročně více bude musiti stát na tyto platy kněžské platiti! A to se ještě velební pánové bouřili, že je to ještě málo, že raději stávkou nastoupí, nebudou-li jim měšce ještě více naplněny, takže sám hlavní agitátor jejich, páter Pauly, musil je v „Čechu“ dne 19. dubna 1905 napomínati k rozumu! . . .

Kterému stavu kdy v Rakousku se dostalo tak kolosálního zvýšení služného? A to na účet poplatnictva, které z daní a přírážek již nyní nevychází!

A přece tu byl tak snadný prostředek, kterým se daly rázem zlepšiti poměry těch venkovských kaplanů a farářů, kteří nemají velkých

příjmů: *proč se nešlo k jich přebohatým spolubratrům*, kteří mají nejen *desetitiscové*, ale i *statisicové* a *milionové* příjmy, proč se *od nich*, té spousty proboštů, kanovníků, biskupů, arcibiskupů a i od otce-papeže, nežádalo, aby v důsledcích Kristovy nauky se s nimi bratrsky rozdělili, *aby byla mezi nimi nejen rovnost v Kristu, ale i v měšci?* . . . Či snad tak daleko jejich bratrství nejde, takže všechno poplatnictvo, *tedy i kacíři*, musí ze svých kapes vyrovnávat rozdíly, které hierarchie sama přivodila? . . .

To jest nesrovnalost, která při uvědomění musí každého právně cítícího člověka vyburcovat k činu. A to k činu rozhodnému, bez konpromisů. Nejsme sami, co toto tvrdíme, na všech stranách probouzí se toto poznání. Nejlepší spisovatelská jména je hlásají, tisk se zabývá těmito úvahami. A ti, kdož dopouštějí se podobných nesprávností, nechť uváží dobře slova, která napsal jistý učitel v „Novém Obzoru“ čís. 9.:

„Ale, pánové, tento bič, který pletete na svobodomyšlné občanstvo, pod břemeny různých neoprávněných a zbytečných dávek klesající, má také ještě jeden konec. A za ten musí občanstvo knutu tu chopiti, aby konečně jednou za všechny bědy a neštěstí, které jste lidstvu kdy v historii a českému národu zvláště připravili, aby vám bylo pořádně vyplaceno, a ten konec se jmenuje: *Mimo církve!*“

Státi se bezkonfesijními, toť jediný a radikální prostředek proti rozmáhající se hydře reakce a klerikalismu, která již do svého bezedného břicha chce i ten poslední groš chudiny shltiti.

Osvětliti lidu záměry klerikalismu, poukázati na ošemetnou hru, která se s výtěžkem práce lidu provádí a *poučiti lid o vědeckém i historickém podkladu církevnictví a náboženství, o poměru obou těchto pojmů a poukázati, že i bez církevního a dogmatického náboženství ethicky lidstvo dovede žiti, když bude vzdělané, starati se tedy v prvé řadě o největší rozšíření vzdělání a vystoupiti z církvi, prohlásiti se bezkonfesijními, tot nejbližší účel všech nás inteligentů i uvědomělých dělníků a občanů, aby tímto soustředěným útokem byla znovu státně se upevňující moc jesuitismu z kořene vyvrácena.“*

Redakční upozornění.

Třeba zdůraznit, že články v listu, pokud jsou autory podepsány, nejsou vždy miněním redaktora neb vydavatele, nýbrž že každý pisatel za ně zodpovídá sám. Vysvítá to z programu, že každý má právo vyjádřiti své cesty, po kterých hledá pravdu, aniž by jeho mínění stávalo se dogmatem pro ostatní.

Vydavatelstvo.

Redakce.

Drobné zprávy.

Volná Škola („Freie Schule“). Nejpřednější zástupcové pokrokové inteligence německé v Rakousku založili právě spolek, jehož hlavním úkolem má být hájení svobody školy proti stále vzmaňujícímu se vlivu kleru. Spolek ten domáhá se má dále modernisování škol, zejména obecných. Ve svých stanovách vytkl si spolek tento za účel: péči o tělesné i duševní blaho mládeže. Toho chce dosáti zakládáním škol, v nichž by dívky beze všech politických i náboženských tendencí harmonickým vy-
pěstováním všech svých přirozených vloh vzdělávány byly na lidi svobodné, všech předsudků prosté; dále má spolek šířiti vědecky založené pedagogické i hygienické zásady o výchování ve škole i v rodině. Jinými prostředky spolku budou přednášky a porady, podávání petic, vydávání knih, brožur a časopisů pro mládež, zakládání knihoven a čítáren. Členové jsou: zakládající s jediným příspěvkem 400 korun; podporující platí 50 korun, činní 2 koruny ročně. Spolek, jehož činnost rozprostírá se po celé Cislajtánii, řízen jest ústředním výborem, který sestává z 48 členů, z nichž nejméně polovina musí bydlet ve Vídni. Ústřední výbor může se doplňovati i na více členů. V jednotlivých korunních zemích může ústřední výbor ustavit „zemské rady“ z tamějších členů a svěřiti jim obstarávání prací spolkových v dotyčné zemi. V každém místě, kde bydlí nejméně 15 členů spolku, lze zříditi místní skupinu. Členové většího počtu sousedních míst mohou rovněž utvořiti skupinu a určití její sídlo. Ve větších městech mohou členové založiti několik skupin. Každý člen má právo přistoupiti k té neb oné skupině, bez ohledu na své bydliště. Členové ženští mají právo založiti vlastní ženské odbočky. — Založení spolku tohoto vítáme a přejeme si jen, aby i u nás v Čechách brzy k podobnému kroku došlo.

Odpůrci Volné Myšlenky našli se v Čechách již dva a sice katolický „Čech“, jenž přirozeně jinak nemůže a také otevřeně bojuje a bývalá pokroková revue „Rozhledy“; tato v č. 29. rozbírá tři nábožensko-filosofické brožury poslední dobou vyšlé. O Bráfově brožuře (řeč jeho na sjezdě kněžstva v Kolíně) referuje klidně a bez výtek, o studii prof. Masaryka „Přehled nejnovější filosofie náboženské“ a knize F. V. Krejčího „Náboženství a moderní ideál člověka“ mluví pak posměšným tónem a s osobními urážkami; při tom udávají se šípovské vtípy na spolek „Augustin Smetana“. Hlavně toto chování zaráží při jméně F. V. Krejčího, jenž svým pérem z největší části dopomohl Rozhledům k rozšíření. Vysvětlení této reakce jest snadné: Rozhledy krátce řečeno dle charakteristiky Macharovy staly se veřejným domem, kam si přicházejí tajně zahřešit staří páni a vyhulákat nezralá mládež, kam však literát dbalý na své péro nikdy nevkróčí. Všichni čelní literáti čeští (Machar, Šalda, Krejčí, Arn. Procházka, Karásek, Šova, Dyk atd.) pracovali do Rozhledů, seznali kramářství, jaké tam pan Pelcl provozuje a odešli na nenavrácenou; každý z nich pracuje jinde, ale v jednom úsudku se všichni setkávají, že není zbytečnějšího listu v Čechách nad Rozhledy. A p. Pelcl, nemoha sehnat pokrokové lidi, kloní se k reakci; za chvíli nebude od Václava Vlčka v ničem k rozeznání. A z toho zášť na všechny nové listy i osoby, z nichž každý ještě více ubírá Rozhledům půdy i významu. Číslo 29. letošních Rozhledů jest historické: od něhož třeba dívat se na Rozhledy s nedůvěrou a přísnou kritikou, zda-li za jich počínáním nevězí nějaká obrácená pokrokovost.

Katolická věda. Na paedagogicko-katechetickém kursu ve Vídni přednášel také profesor university vídeňské rektor dvorní rada dr. František

Schindler o tematě: Vyučování náboženské a sociální poměry. U klerikálních „učenců“ jsme zvyklí na leckterou bizarnost v názorech, ale co říci tomu, když zmíněný pan profesor považoval ve své přednášce theorie St. Simonovy, Fourierovy, Owenovy, Marxovy, jakož i ostatní socialistické nauky, jež jsou proti soukromému majetku, za úplně potřeny prostým odvoláním se na to, že „mluví proti nim“ encyklika velikého papeže Lva XIII. „De conditione officium“?! Anebo vezměme případ jiný. Účastníci zmíněného kursu navštívili ústav idiotů v Kierlingu u Klosterneuburku v Dol. Rakousích. Provázeli je sám řídící ústavu dr. Schlössz, který učinil velebným pánům malou přednášku o idiotech, z nichž některé před návštěvníky předvedl. Když byl poukázal na několik degenerovaných dětí alkoholických otců, těchto nejsmutnějších dokladů hrozných následků dědičnosti, doložil: „Také zde vyplňují se slova Písma, že Hospodin stíhati bude hříchy a provinění až do třetího kolena, děti mnohé dědí zlé následky pro vinu rodičů...“ Tedy: ne zákon dědičnosti, ale bůh dělá svémocně z lidí mrzáky... A to nepravila žádná zbožná babička, to řekl katolický paedagog a doktor lékařství!... Vědo katolická, jdi do kláštera!

Značné usnadnění civilního sňatku v Pennsylvanii. Ve státě Pennsylvanii ve Spoj. Státech Severoamerických zaveden právě velmi zjednodušený způsob uzavírání civilních sňatků. Guvernér Pennypacker podepsal 27. března 1905 zákon, usnesený legislaturou, který dovoluje, by obecní starší, policejní soudcové a notáři obstarávali povolení k sňatkům. Státní správa Pennsylvanie je pro to, aby uzavírání sňatků se co možno usnadnilo. Pro venkovany bylo to však za různých okolností velmi obtížno, by putovali do města v hrabství a tam si opatřovali certifikát. To nyní přestane. Domácí smírčí soudce obstará jim celou záležitost. Povolení sňatku obmezeno bude tím skutečně pouze na přihlášení u úředníka samoprávného. Dostí divno, že duchovní neohražovali se proti zákonu, ač policejní soudcové, kteří hned vše mohou obstarat, jak dovolení tak i oddávky, budou nyní jejich konkurenty s výhodou. Patrně se se duchovní o předloze včas nedozvěděli.

Kněžní se drou a učitelé berou za ně peníze... Nepodepsaný „farář sedmistovák“ stěžuje si v „Čechu“ z 15. dubna 1905, jak jsou kněží na tom v Rakousku „špatně“, načež praví doslovně: „Což to již tak nízko kleslo u nás se spravedlností a právním citem?! že ani nebudeme na roveň postaveni učitelům na obecné škole? — *Kde vlastně veškerou výchovu musíme obstarati my zdarma a oni za nás berou peníze?!*...“ K tomu podotýkáme jen tolik, že zajisté budeme míti častokrát příležitost srovnati práci kněze a učitele. Naši přátelé učitelé nám dozajista k tomu poskytnou látky s dostatek.

Tak mnoho mraků a žádný déšť z nich? (Kapitola o klerikální chvátavosti.) Když loňského roku ve dnech Husových definoval profesor Masaryk na přednáškách v Národním domě na Vinohradech a ve staroměstské radnici v Praze své odmítavé stanovisko vůči zjevením a církvím, vyřítili se proti němu klerikálové velice neomaleně. Zejména vídeňský „Vaterland“ a po něm pražský „Čech“ nešetřily kletbami na jeho hlavu a když nebylo to nic platno, přispěchaly dokonce s hrozbou, že „české matky“ chystají se podati protest a jej „případně i cisaři předněsti proti zpoňování (!) jejich katolicky odchovaných synů, kterýmž se přednáškami víra otců ze srdce bere...“ Současně na adresu vlády adresovaná výčitka: „Je to tudíž něco pro jisté kruhy zahanbujícího, že samy české matky (podtrhl „Čech“) působení takových profesorů

bolestně nesou a že hodlají se dorozuměti o protestu proti tomu... Když „Čech“ tuto hrozbu 19. července 1904 rozhlásil do světa, byl přesvědčen, že hned druhý den bude profesor Masaryk při nejmenším sesazen. Když se to nestalo, zahlučela 21. července jeho polnice podruhé, tentokrát přímo na adresu prof. Masaryka: „Tolik by si dovedl na prstech vypočítati, že „Vaterland“ je čten v kružích nejvyšších (!) a že právě tam někdo si pomyslí: „Co pak ten profesor Masaryk v Praze tropí, že se na něho chystají již i české ženy!“...“ Jenže všechno poplašné troubení „Čecha“ se neosvědčilo: historie Jericha, zbořeného hlaholem trub, se již neopakovala. Profesor Masaryk zůstal klidně na svém učitelském místě, ale nejen to: s takovou reklamou ohlašovaná „akce českých matek“ dosud [po třech čtvrtích roku!] neuzřela vůbec světlo světa... Příčinu toho sluší hledati buď v nestydatém lhaní „Vaterlandu“ a „Čecha“, kteří psali o něčem, co by si sice byli zbožně přáli, ale o čem „české matky“ neměli ani tušení, anebo opravdu hodlalo několik farských paniček akci podobnou sbubnovati, ale při provádění jejím naprosto pohořely. Konečně je také možno, že z akce sešlo „z technických příčin“: jak uvedeno, šlo zde totiž o podepisování petice a jest známo, že klerikálové mají nejvíce stoupenky právě v kružích těch žen, kterým tři křížky nejsou jen náboženským symbolem, ale též „znaméním ruky“. A petice v záležitosti universitního profesora, opatřená lesem křížků, by se přece jen prapodivně vyjímal... Ostatně by v té věci posloužit mohl nejlepšími informacemi „Čech“, který dříve byl tolik hovorným, ale který nyní o tom úplně mlčí. P. S. „Čech“ 21. prosince také napsal: „Kulturní historik s potěšením zaznamenává, že v době pro náboženství na pohled lhostejné, byly to české matky, které postavily se na obranu víry proti profesoru, jenž byl od ní odpadl...“ Naproti tomu my dnes s potěšením konstatujeme, že kulturní historik o této akci českých matek docela nic a tedy také ne s potěšením nezaznamenal, protože českým matkám (ne farským pannám!) nic takového ani nenapadlo.

Církevní majetek a státní daně. Ve státě Illinois, patřícím k Spoj. Státům americkým, osvobozen jest od placení daní církevní majetek, určený pro bohoslužby. Tohoto ustanovení využítkoval chikagský katolický arcibiskup a neplatil vůbec daní ani ze svého knížecího paláce. Svobodní myslitelé tamnější, vycházejíce z předpokladu, že přece snad ani arcibiskupova jídelna, ani jeho ložnice neb stáje neslouží k provozování bohoslužby, žalovali revisory daně pro porušování zákona tím, že nezdanili arcibiskupův soukromý majetek. Tato žaloba měla velmi dobrý účinek, neboť arcibiskup chikagský, obávaje se ostudy, kterou by mu projednávání této žaloby zajisté způsobilo, prostřednictvím svého právního zástupce přihlásil hned svůj palác k zdanění, odhadnuv jej sám na 280 tisíc dolarů (1,400.000 kor.)! Tak přičiněním svobodných myslitelů chikagských bude pan Quigley letos poprvé platiti daně ze své nádherné residence, což je ovšem, uvážíme-li, že každý chudák, třeba měl tučet dětí, musí platiti činžovní daně, u takového velmožného pána a k tomu bezdětného, zcela v pořádku.

Sjezd eucharistický v Římě konati se bude od 1. do 6. června 1905. Jednáno bude o třech bodech programu, týkajících se eucharistie (klanění se hostii): 1. sjezdy, 2. spolky a 3. kult. Tento „sjezd“ nejlépe charakterisuje ducha katolické církve. Článek 5. jednacího řádu totiž nařizuje: „Reč ani návrh (!) nesmí nikdo pronésti, když by nebyly podány písemně a schváleny J. Em. kardinálem-vikářem“. Za tím účelem musí každý

„delegát“ svoji řeč do 1. května zaslati přípravnému komitétu v Římě, který ji prohlédne a pak zašle kardinálu-vikáři římskému k definitivnímu schválení, čili k proprání ve druhé vodě. Pan kardinál-vikář má patrně strach, že by některý delegát mohl bráti v pochybnost správnost církevního výkladu slov Kristových při poslední večeři jeho pronesených a proto učinil taková přísná opatření! Rozumí se, že tím „skvělý průběh“ takto seřazeného sjezdu je zajištěn, ale tím také o jeho ceně v očích všech vzdělanců rozhodnuto. Až se naši klerikálové budou někdy tohoto sjezdu jako autority dovolávat, pak jim tu kardinálskou censuru připomeneme.

Marianský kongres. K zakončení oslav padesátiletého jubilea prohlášení dogmatu o „neposkvrněném početí“ Marie konati se bude letos v Praze 12., 13. a 14. června na Žofíně marianský kongres. Pořad kongresu bude: 12. června den katolických spolků, večer zahájení kongresu; 13. června ráno slavnostní mše, dopoledne zasedání sekce pro tisk, odpoledne sekce pro kult marianský, večer pak slavnostní schůze; 14. června ráno schůze závěrečná, ve které se odhlasují resoluce, sekcemi navržené a zvolí výkonný komitét sjezdový. Schůze sekci budou rozděleny na české a německé oddíly, jež každý zvláště bude zasedati.

Spalování mrtvol, tento nejrozumnější a moderním i zdravotním zásadám zcela odpovídající způsob pohřbívání zesnulých, má své krajní nepřátele nejen v katolickém, ale i v židovském kněžstvu. Nejlépe bylo to viděti nedávno v Praze v případě Dra Lichtensterna. Tento advokát určil ve své závěti, aby jeho tělo bylo po smrti jeho v Gotě spaleno a popel uložen v urně vedle pozůstatků jeho manželky, pohřbené na židovském hřbitově v Praze. Avšak vrchní rabín pražský prohlásil, že uložení popele v urně na židovském hřbitově nedopustí... K tomuto prohlášení připojilo se také židovské pohřební bratrstvo, jež hrozilo v případě tom pohřbu se nesúčastníti a vozu k němu nepropůjčiti. Hrozby účinkovaly na přátele zesnulého do té míry, že dali jej pohřbiti obvyklým způsobem, nedbajíce nikterak toho, že se tím vůči zesnulému příbuznému dopouštějí největší nešetřivosti, nevyplnivše jeho poslední přání... Spolek pro spalování mrtvol domáhal se žalobou u okresního soudu pro Staré město a Josef v Praze přesného vyplnění poslední vůle zesnulého, ale soud žalobu tu zamítl, rozhodnuv, že zmíněné prohlášení církevního úřadu židovského bylo dostatečným důvodem pro nevyplnění této části poslední vůle... Tak úzkoprsost a šosáctví představených pražské náboženské obce židovské překazily provedení moderní reformy v pohřbívání i v tomto ojedinelém případě. Katoličtí kněží mohou nyní s povděkem vzítí na vědomí, že nejsou ve svém zpátečnictví osamoceni; jejich kolegové židovští si v tom případě s nimi nikterak nezadají. Jedni jsou za osmnáct, druzí bez dvou za dvacet.

Politická organizace katolického kněžstva ustavena byla na důvěrné schůzi na Žofíně v Praze 16. března 1905 konané. Sestáváti má z okresních politických komitétů kněžských, jež podřízeny jsou pražskému zemskému politickému komitétu katolického duchovenstva, kterýž má „plnou moc dávatí direktivu pro politické vystupování českých kněží vůbec a okresních politických komitétů zvláště“. Předáci kněžstva katolického jsou velice nadšeni tím, že se jim podařilo ustaviti tuto politickou organizaci, od které si slibují velice mnoho. My tento nový agitační útvar kněžský nepodceňujeme, ale my se jej také nebojíme. My víme velmi dobře, co to znamená, když kněz směšuje náboženství s politikou: Lid se pak odnaučí dívati se na něho jako na služebníka božího a zvykne si považovati jej

za člověka, jako je kdokoliv jiný. A to má pro nás velikou cenu, protože to znamená konec jeho „velebnosti“. Lid si dnes nedovede odmysliti kněze od oltáře a kazatelny a vidí-li jej účastiňovati se života politického, vidí-li jej běhati po schůzích, agitovati při volbách a p., považuje to za znehodnocení kněžského povolání: o kolik je ulice níže, nežli kazatelna a stupně oltáře, o tolik klesá pak vážnost kněze u lidu. „Rozkvět“, list mladších kněží, to také vystihl (12. září 1901), když napsal: „Politický katolicismus je slupka bez jádra — pouchle.“ Lid jinak nesoudí; kněz agitátor je v očích jeho prostě klerikálním kohoutem. A podle toho o něm smýšlí. Katolické politikaření získá jen trochu fanatiků, protože znamená sklerikalisování náboženství. A chtějí-li kněží katoličtí náboženství sklerikalisovati, je to jejich věcí. Francie ukazuje, kam to povede.

Profesor Haeckel přednášel dne 14. dubna v Berlíně za ohromné účasti občanstva. Ve své řeči, ve které pojednával o Hegelovi, Wirchowovi, Wasmannovi a Reinekeovi, prohlásil papežství za „největší švindl, který kdy vládl duševním světem“.

Co vábí ku kněžství. V úvodníku ze dne 16. dubna 1905 uklozlo v „Čechu“, orgánu katolického kněžstva, skvostné doznání o tom, co vede mládence ke stavu kněžskému. Pojednáva je o tom, že je nedostatek seminaristův, napsal „Čech“: „Dejte jen kněžství totéž *hmotné postavení*, jakého se dostává státním úředníkům všech kategorií a uvidíte, že *semináře budou se rázem zase plniti*, jako se plnily, když rodiče synům ještě říkávali, že kněz ze všech stavů má se přece jen nejlépe.“ Zachováme to u vděčné paměti pro případ, že by se snad redakce „Čecha“ zase někdy zapomenula a dovozovala, že kněží volí své povolání z lásky k bohu a člověčenstvu.

Nevěra s mravní zkažeností chodí ruku v ruce, pravil páter Jemelka. Jenže zapomněl dodat: k čemuž nejlepším dokladem je páter Drozd (okradl záložnu), páter Loveček (to samé), páter Mašek (okradl faráře a namíchal mu jedu do mešního vína), páter Malzl (prznil školačky) atd. atd. (Pozn. red.: Neházíme na všechny kněze to, co jednotlivci spáchali; ale dokavad budou klerikálové vůbec a kněží zvláště tvrditi, že mravní zkaženost je důsledkem nevěry a že jedině náboženství je schopno vytvořiti mravní charakter člověka, tudíž budeme toto jejich povídání těmito a ještě dalšími fakty znovu illustrovati.)

Voda s náboženským vyznáním. 20. století má tu přednost, že dává i vodě cejch konfese a nábožnosti. Dokladem toho je tato událost, která by se zdála býti spíše anekdotou, kdyby nebyla pravdivou. V jedné krajině německého Schwarzwaldu, trpící nedostatkem vody, leží dvě osamělé obce, vzdálené od sebe pouhých 10 minut. Prvá — jmenujme ji X — je katolickou, druhá — Y — protestantskou. Obě jsou chudobné a jmění mají málo nebo vůbec žádné; katolická obec má však přece trošek obecního majetku. Katoličtí vesničané koupili před několika roky pramen, aby na něm postavili studánku a vyzvali protestantské sousedy, kteří jsou na tom s vodou ještě hůře, aby studánku postavili s nimi společně a pomohli jim provésti tento podnik v rozsahu co největším, aby tak bylo postaráno o obě obce. Návrh byl dobrý a stál zajiště za úvahu. Obyvatelé v Y se však patrně obávali nějaké náklady a odpověděli krátce a hrubě: „Nechceme žádnou katolickou vodu!“ Na to si obyvatelé v X zřídili vodovod v takovém rozsahu, jaký jejich potřebám vyhovoval. Přišlo horké léto roku 1904 a obyvatelům v Y voda brzy došla a musili ji dovážeti s velkými výdaji odjinud. Po dlouhém bezvýsledném sporu s katolickou obcí připadli

časem na myšlenku zachytit ve vzdálenosti 1½ hodiny od obce vlastní protestantský pramen. Nábožné dušičky obou obcí jsou nyní oboustranně spokojeny — mají vodu, jakou si přály — podle své konfese.

Mravní působnost misionářů. Katolická církev má sice veliké miliony příslušníků, v matrikách zanesených, ale jakého jsou ve většině druhu, jest nejlépe vidno z toho, že dnes církev místo k pohanům vysílá misionáře mezi věřící, aby je zachovávali a povzbuzovali ve víře. To je ovšem velmi smutná okolnost, zvláště uvážíme-li, že se tím také přiznává nedostatečná působivost světských kněží; ale ještě smutnější jsou výsledky, k nimž namnoze misionářské výpravy mezi věřícími vedou. Můžeme o tom dnes uvéstí příklad z působnosti misionářů v Plzni, kde zachraňovali zbloudilé duše ve dnech od 8. do 18. dubna. Jakým způsobem si při tom vedli, o tom vyprávějí „Plzeňské Nez. Listy“ v čísle ze dne 21. dubna. Píší: „Tyto misionářské kursy, či exkurse, nejen nepoučují a nepovzbuzují, nýbrž dokonce naopak škodí, neboť jeví se zevně jako pravé jarmareční kramářství s různými předměty pod zástěrou a záminkou náboženskými, jako růženci, soškami, křížky a všelijakými tiskopisy, jichž obsah náboženství spíše zlehčuje nežli utužuje. Při posledních „svatých misiích“ byly k dostání „plody“ ducha, jež vzbuzovaly zrovna úžas v soudném člověku. Působí to věru podivně, když kolem chrámu rozeřstavena je řada kramářů s tisíci rozvěšených růženců všech barev a velikostí, podob Kristových a jiných věcí, jako bývá o pouti s různými dětskými hodinami a jinými cetkami, a při tom dochází k různým nepěkným výjevům a handluje se hlasitě o nějaký krejcar, až to pohoršení způsobuje! Ony jsou ale mimo to, a to pravíme s důrazem, zjevnou nepřístojností potud, že i v pozdních hodinách večer a za tmy v kostele dává se příležitost vlastně ke schůzkám všelijakých lidí, jakým za světla musí se každý vyhýbat k vůli lidským řečem. Takové pobožnosti jsou pro pohoršení, ne pro zúšlechťení a zmravnění!“

Pozor na klerikální loterie! Každé chvíle jsou zasypáváni u nás věřící i nevěřící prospekty některé katolické „dobročinné“ loterie, slibujících překrásné výhry pro kupce losů. Jak to však při takových loteriích s výhrami ve skutečnosti vypadá, o tom pěkný doklad přináší „Seznam výher dobročinné loterie v Liptáli“, kterou pořádal tamní katolický farní úřad. Uvedeme z listiny této několik ukázek. Tak jako hlavní výhru obdržel hlavní výherce: nábytek od postele až po zouvák, vůz, saně, landavák, plečku na ohnící a — věřové hodiny!... Z dalších vyher namátkou uvádíme (doslovně dle seznamu!): Schránka a struhadlo; Velikonoční vejce s psí rodinou; Sendbote (báječně cenná věc; p. r.); Popelník a vázanka; Dřevěné vajíčko; Dětská košile; Tasse; Obraz tělocvik; Cukrová panenka; Pár podvazků; Košík pro květiny a „Ježíš mé všecko“; Schránka na cestování; „Bonifacius-Broschüre“ 34. 1903; „Novomodní švindl“; Zpráva o II. sjezdu katolíků; Bílá zástěrka; Džbán s pokrývkou; Kvítko sv. Františka; Kapitánova dcera; „Sendbote 1882 (!)“; Slintáček; „Cesty misionářské“; Vak (!) pro kukátko; Hodinky, řetizek a „Ježíš mé všecko“; Šklenice a „Ježíš mé všecko“; Svícny a „Ježíš mé všecko“; St. Francizci Glücklein“; Dětská košile; Osušovátka a „Ježíš mé všecko“; Dětská košile; „Archeologie křesťanská“; Kalamář a „Ježíš mé všecko“; Zouvák; Papoušek a „Ježíš mé všecko“; Dětské prádelko; Průvodce Svatou Horou atd. atd. — Jak vidět, sebral pan farář lipťalský, kdo mu kde co dal a udělal z toho „výhru“. Ať to byl třeba brak, jen když měl určený počet „výher“ pohromadě!

A u jiných klerikálních loterií není tomu lépe. Proto pozor na katolické losy!

Čínský účet. Dle sdělení anglických časopisů jeden čínský tesař v Rangoonu (Indie), který sestavoval kazatelnu v novém anglikánském kostele, podal účet za vykonanou práci v tomto znění: Za jednu kázací štoudev (preaching tub) 50 rupií.

Drobnosti. Spolek pražských kostelníků přišel ve Svatováclavské záložně o 6.411 K.

— Rád jezuitský čítá nyní na 15.000 členů.

— Papež poslal císařovně čínské k narozeninám drahocenný dar.

— Do pracovní rady, zřízené u ministerstva obchodu ve Vídni, jmenován ve skupině odborníků přisedícím světící biskup dr. Boh. Marschall!

— Francouzský ministr války vydal výnos, dle něhož mají důstojníci a vojenští lékaři přiměřeným způsobem poučovati vojáky o škodlivosti alkoholu.

Z kostelního ovzduší amerického.

(Původní dopis.)

Ředitel naší továrny dával „Party“, to jest přátelský večírek, na který pozval všechny v továrně zaměstnané. Pozvání odbyl jednoduše. Každý dílovedoucí dostal pro své lidi lístky, za které při výplatě vybral po čtvrt dolaru. Rozumělo se samo sebou, že nemohou všichni pozvaní se dostavit, poněvadž „Party“ byly u ředitele v domě, kam by se všichni rozhodně nevešli. Byl jsem zvědav, jak asi taková „Party“ vypadá, a šel jsem tedy ještě se třemi spoludělníky se podívat. Přišli jsme k řediteli, který bydlí v pěkném novém domku, a tam nám sdělili, že celá společnost jest již v kostele na sousední ulici. Šli jsme tedy také do kostela. Ředitel je Irčan, tedy katolík; podle toho jsme věděli, že to bude kostel katolický. Cestou jsme se dorozuměli, že z nás není nikdo katolík. Jeden byl uherský Žid, druhí dva Američané byli Methodisté a já bez vyznání. Žádný jsme nevěděl, jak to v katolickém kostele při takové „Party“ chodí, usnesli jsme se však jednohlasně na tom, že v případě, kdyby na nás chtěli nějaké peníze, nedáme ani cent. Mezi tím jsme došli ke kostelu. Byl skutečně katolickým. Představoval jsem si chladný, pošmurný vzduch kostela, kde cítiti jest pokrytectví z každého hřebíku. Kostel byl nový, veliký, s nápisem „St. George Church“. Předě dveřmi stála skupina dětí, které zevlovaly na každého nového příchozího. Vešli jsme dovnitř a dříve než jsme se mohli po kostele rozhlédnouti, byli jsme obklopeni houfem ženských, které nám podávaly jedna přes druhou tužky a sběrací knížky. Byly ještě dosti skromné, neboť chtěla každá pouze deset centů. My však, věrni svému usnesení, nedali jsme nic, vylučivše se, že jsme teprve právě nyní přišli. Vyhnal-li kdysi před devatenácti sty lety Kristus kramáře z kostela se slovy: „Dům boží dům modlitby jest . . .“, byl by jistě potřeboval aspoň troje dítky, kdyby přišel do tohoto kostela „Sv.“ Jiří, neboť to tam vypadalo jako někde na jarmarce. Po obou stranách kostelní lodi stály krámy se vším možným. Pomeranče, citrony, datle, fíky, banany, „svaté“ sošky, obrázky, rámečky, skleněné okrasy, hračky, „svaté“ knihy všeho druhu se prodávaly a obsazovaly jako na pouti. Na pravé straně u oltáře stála jakási tribuna, na níž bylo veliké kolo s číslicemi. Kostelní členky prodávaly dřevěné palestry s čísly, a když je všechny prodaly, roztočily kolo na tribuně, a kdo měl palestru s číslem, na které ukazovala ruka nad kolem při jeho opět-ném zastavení, vyhrál věc, která byla v sázce. Ba

ani střelnice tu nechyběla. V jednom koutě byla umístěna. „Za pět centů tři rány“ se rozléhalo stále kostelem. Kdo trefil do cíle, dostal za dva centy doutník, takže dobrý střelec mohl na tom ještě vydělat. Konečně jsme spatřili našeho ředitele stojícího se slavnostním výrazem v obličeji a vedle něho faráře, jemuž říkali „father“ (otec). Prodavačky byly stále neodbytnější, poněvadž jich bylo více než účastníků, a nám nezbyvalo tedy než se nepozorovaně vytratit a počkat na naši společnost před kostelem. Ale ani tam jsme nebyli jisti před nataženými rukama obětavých kostelních členek. Okolo kostela jezdil kostelní automobil a znázorňoval snad cestu do nebe. Jenže podle toho by přišla taková cesta velice draho, neboť za deset centů objedal automobil třikrát kolem kostela a počítáme-li, jak daleko musí být do nebe, musil by člověk mít s sebou hezkou porci desáků, než by se tam dostal. Rozhodli jsme se tedy počkat na rohu v hostinci a pak jsme se přidali ku vracející se „Party“ a šli s nimi k řediteli. Tam již byla kuchyně a jídelna připravena k tanci a v pokoji se hrálo na piano. Byla též podávána zmrzlina a pečivo. Středem veškeré pozornosti byl celý večer „father“, vypasený Irčan červených tváří, a chytráckého výrazu obličeje. Tančil, až mu tekly potůčky potu. S blahosklonným úsměvem sebral pak od ředitele balíček zelených dolarů a chválil jeho obětavost pro svatou církev. Musil jsem sám uznat, že je to vskutku veliká „obětavost“. Svou autoritou vydřít na dělnících po čtvrt dolaru, aniž by se jim řeklo, na co se výtěžek dá a zajistit si v nebi za to dobré oko. Toto jest jedna malá ukázka, jakým způsobem umějí si klerikálové opatrovat peníze v zemi, kde jest církev úplně oddělena od státu a jest odkázána jen na své členy. Z náboženství se zcela veřejně udělá obchod, kde se peníze shánějí jako v každém jiném podniku, nehledě k tomu, od koho a jakým způsobem. . . .

Philadelphia Pa.

Josef Novák.

Literatura.

F. V. Krejčí: **Náboženství a moderní ideál člověka.** Nákladem tiskového výboru československé socialně-demokrat. strany dělnické (časopis „Zář“). 1905. Cena K 1.20. — Mezi brožurami a spisy věnovanými otázkám kulturním zaujímá toto pojednání spisovatele Krejčího jedno z nejčestnějších a nejdůležitějších míst, poněvadž dotýká se věci od základu. Dosud bylo diskutováno o možnosti vývoje náboženství, a utvoření nového vyššího náboženského útvaru; spisek Krejčího ukazuje však, že tyto snahy budovati nějaký útvar na základě náboženském jsou v základech pochybeny. Jest vysvětlitelno, proč objevují se snahy o rehabilitaci náboženství: člověk dnešní byl ještě nábožensky vychován a k tomu ještě co nejspatněji, neboť v dětském věku a pak v době, kdy dojem nejsilněji vrývají se v paměť, byl vyučován jednostranně náboženství jedinému a v letech dospělejších buď nedostal se k srovnávací vědě náboženské, nebo nedovedl dojem z dětských a jinošských let plně překonat. Člověk moderní cítí náboženskou lež, ale poněvadž vliv výchovy náboženské není plně zlomen, jest člověk buď indiferentním nebo dívá se na náboženské otázky s jakousi blahovolnou nadějí o možnosti nového náboženství. Spisovatel Krejčí vysvětlil velmi pěkně příčiny proč náboženství, ačkoliv již v století 18. zdálo se blízkým zániku — dosud stává a jakými živly je živeno. Trvá dosud — u nás aspoň silně — starý feudalismus; katoličtí kavalíři z pocho-

pitelných důvodů jsou zastanci církve a spojenectví kapitalismu s náboženstvím jest prostě vysvětlitelné tím, že církev svým protisocialním rázem pracuje všem vykořisťovatelům do rukou, napomínajíc lid k poslušnosti a pokoře. Proto rozmach klerikalismu podporovaného shora a udržovaného nízkým stavem kulturním zdola jest pochopitelný, ale také ukazuje se, jak úsilně nutno pracovati proti mohutnění klerikální propagandy. Kniha F. V. Krejčího je vzácnou právě svou otevřeností, jasností a přímostí, s níž nazývá věci pravými jmény beze zbytečného a nesprávného zakrývání podstaty věcí a beze všeho kompromisnictví, které kvete zvláště v otázce náboženské. Proto nevidí v náboženství a klerikalismu pojmy sobě odporující a protichůdné, ale přirozeně se doplňující, sourodé. Také nevymítá Belzebuba Belzebubem, přestupováním z jedné konfese k jiné. Čtenář nalezne v knize Krejčího množství krásných podnětů k dalšímu přemýšlení, až starý pojem „boha“ se všemi náboženskými sofismaty a „důkazy“ znenáhla se rozplyne, aby učinil místo novému ideálu moderního člověka. Tento ideál není sice definován jasně, jenom několika rysy navržen, ale není pochyby, že může to býti socialism, který má v sobě tolik síly, by vytvořil novou etiku, nové krásy a vzněty místo odumřelých náboženských. Onen nezadržitelný proud pokroku duchovního valí se dále a dále a hráze náboženství jej nezadrží. Vždyť i co nazývá se novou náboženskou a ethickou kulturou, onen duchovní, dosud nejasněný proud myšlenkový vystupující pod heslem nového náboženství dospívá v nejednom směru k týmž výsledkům; ovšem s rozdílem tím, že podržuje formálně náboženství, kdežto správnější jest názor, že na půdě nového světového názoru náboženství vyrůstí nemůže, poněvadž schází to hlavní, co náboženství činí náboženstvím: představa osobního boha.

Antonín Macek.

Právní rádce

v záležitostech, jež souvisejí se svobodou myšlenky.

O osobách bez vyznání.

Za osoby „bez vyznání“ považují se ve smyslu nařízení ministerstev vnitra, kultu a spravedlnosti z 20. října 1870, č. 128. ř. z. všichni, kdož nepřínaležejí k žádné náboženské společnosti, státem uznané, ať jsou nevěřící vůbec, aneb jen vyznavači některého náboženství státem neuznaného.

Bez vyznání stane se buď ten, koho rodičové při narození jeho k žádné státem uznané církvi nepřihlásí, aneb kdo sám z církve vystoupí.

Z církve (kterékoliv) možno vystoupiti každému, kdo překročil 14. rok svého věku. K tomu stačí stručné oznámení (bez kolku), podané u okresního hejtmanství aneb u magistrátu místa, ve kterém vystupující bydlí.

Oznámení takové může na př. zníti:

Slavné c. k. okresní hejtmanství!

(aneb: Slavný magistráte!)

Oznamuji, že vystupuji z církve.....

a že zůstávám bez vyznání náboženského.

Jsem narozen dne měsíce.....

roku 18.....v obci....., okresu

.....a bydlím nyní v.....

....., čp.; otcem mým jest

.....a matkou.....,

rozená.....

Žádám, aby oznámení toto na základě výnosu ministerstev kultu a vnitra ze dne 18. ledna 1869, č. 13. ř. z. bylo vzato na vědomí a mně bylo o tom zasláno písemné vyrozumění.

V....., dne.....

Podpis.

Vystoupení z církve nemůže býti nikomu nikým (ani rodiči, příbuznými, učebním mistrem, zaměstnavatelem, kněžími atd.) zabráněno a úřad jest na základě § 4. zákona o mezináboženských poměrech státních občanů z 25. května 1868 čis. 49. ř. z. povinen vzíti vystupujícího ohledně tohoto práva dle potřeby v ochranu.

Podle znění čl. 14. státních základních zákonů ze dne 21. prosince 1867, č. 142. ř. z. jsou osoby bez vyznání úplně rovnoprávné s osobami, které jsou členy církvi státem uznaných. Pakliže praxe v některých případech od této zásady se uchyluje, příčí se to duchu citovaného zákona a dle našeho názoru bude záležitosti vždy jen na rostoucím počtu osob bez vyznání a na jich rázném, důsledném a neústupném hájení svých práv, aby úřady přivedeny byly k zachování zákona i vůči nim.

(Příště dále.)

Mohou-li dítky s rodiči opustiti církve a zůstatí bez vyznání? Dle znění § 2. zákona ze dne 25. května 1868 čis. 49 možno zcela právem na otázku tuto odpověděti kladně u dětí, které nedokonalý 7. rok věku svého. Také jest nám znám případ, v němž okresní hejtmanství v Mostě (3. prosince 1900 č. 34.354) oznámení rodičů, že i s dětmi mladšími 7 let vystupují z církve katolické a že zůstávají bez vyznání na základě § 6. cit. zákona v z a l o n a v ě d o m í. Avšak v jiných případech rozhodují úřady zcela opačně. Známé dva případy, rovněž z hejtmanství mosteckého, v nichž zase opačně se zachovalo, nežli v případě předešlém. Tak v případě z 27. ledna 1903 č. 1588 rozhodlo: „Pokud jste zároveň oznámil, že i 1 dítko Vaše (mladší 7 let) vystoupí z církve římsko-katolické a ku žádné jiné církvi se nepřidruží, nelze oznámení to na vědomí vzíti, jelikož toliko rodiče, přínaležející ku některému vyznání státem uznaném dle čl. 1. a 2. zák. ze dne 25. května 1868 ř. z. č. 49 oprávněni jsou vyznání dítek mladších 7. let smlouvou pozměniti v mezích citovaných, čl. 1. ustanovených; v případě přítomném tyto zákonné podmínky však dány nejsou, jelikož jednak Vy ku žádnému vyznání nepřináležíte a za druhé dítěti nové vyznání určití nezamýšlíte, nýbrž je bez vyznání nechati chcete. Jelikož mimo to vlastní vyznání své nepozměňujete, nýbrž vůbec z církve vystupujete, jest také vyloučeno, aby dítko dle zákona (čl. 2., odst. 1. zák. ze dne 25. května 1868 ř. z. č. 49) Vás do nově zvoleného vyznání následovalo“... Toto rozhodnutí tak krkolomnou sofistickou odůvodňované, jest sice jak náleží byrokratické, ale duchu zákona mezináboženského naprosto neodpovídá. Třebas podobně rozhodl i správní soud (26. dubna 1877 č. 422 a 22. května 1890 č. 166a), nemůže pro nás býti ani okamžik sporno, je-li vystoupení z církve změnou náboženství nebo ne. To je přece jasno, že opuštění nějakého stavu jest vždy změnou jeho, ať již jemu následuje jiný stav pozitivní nebo negativní, jako tomu v případě, zůstane-li vystoupivší z církve bez vyznání. Proto doporučujeme v podobných případech nespokojiti se se zamítavými výměry I. ani II. stolice, nýbrž domáhati se rozhodnutí správního soudu, který jednou přece musí se postaviti na stanovisko čistého práva, nefalšovaného ohledy na církve.

VĚSTNÍK SPOLKU AUGUSTIN SMETANA V PRAZE.

Spolek Augustin Smetana v Praze je sdružením volných myslitelů, kteří ustavili se ve spolkový svazek, aby, jak článek druhý stanov praví: podporovali a chránili svoje duševní a hmotné zájmy. Spolek, jehož obor působnosti rozšiřuje se po celých Čechách, může k svému účelu dle § 2. stanov postupovati těmito cestami:

a) pořádáním spolkových i veřejných spolkových schůzí, vědeckých přednášek i rozhovorů obsahu nepolitického;

b) zřizováním knihoven a čítáren;

c) odebírání knih a časopisů pro členy spolku.

d) vydáváním spisů a tiskopisů obsahu nepolitického, případně vydáváním periodického časopisu;

e) zřizováním vědeckých cvičebních kursů;

f) podáváním petic a pamětních spisů obsahu nepolitického úřadům, sborům zákonodárným a korporacím veřejným;

g) poskytováním bezplatné právní ochrany členům ve sporech, v nichž se octnou pro své bezvznání;

h) podporováním nemajetných členů, kteří v nouzi upadnou pro své působení spolkové, nebo kteří postižení byli nějakou velkou nehodou.

Členem řádným může se státi každý rakouský státní občan bez rozdílu pohlaví, který je zákonně uznán za bez vyznání. Platí zápisného 50 h, měsíčního příspěvku 20 hal.

Členem mimořádným může se státi každý rak. státní občan bez rozdílu vyznání. Platí zápisného 1 korunu, měsíčního příspěvku 40 hal.

Je-li člen (řádný i mimořádný) delší dobu nemocen, neb je-li bez práce, je v případě nemajetnosti osvobozen od placení příspěvků. —

Spolek Augustin Smetana za krátkou dobu svého trvání získal si svým vážným vystupováním všestranné sympatie, o čemž svědčí nejen velice četná návštěva přednášek spolkových, ale také stále rostoucí počet členstva.

Spolek Augustin Smetana až dosud uspořádal tyto přednášky: Redaktora Karla Pelanta: O kongresu Volné Myšlenky v Římě, Dra Václava Boučka: O právním postavení osob bez vyznání náboženského v Rakousku, profesora T. G. Masaryka: Přehled nejnovější filosofie náboženství, spisovatele F. V. Krejčího: Náboženství a moderní ideál člověka, J. Bedrníčka: O theosofii, profesora Dra Frant. Krejčího: Augustin Smetana v boji o náboženství a redaktora Fr. Modráčka: O ideových základech socialismu.

Přednášky tyto, jež většinou (red. Pelanta, Dra Boučka, prof. Masaryka, spis. Krejčího a profesora Krejčího) vyšly tiskem, vzbudily ve veřejnosti značnou pozornost. Zejména měly velmi dobrý vliv na nazírání veřejnosti na osoby bez vyznání, které se všeobecně změnilo ku prospěchu věci. Viděti to bylo nejlépe z toho, že řada osob v důsledku toho vystoupila z církve, z nichž část se stala členy spolku. Nejvíce potěšitelno jest, že mezi vystupujícími bylo tentokrát několik literátů a umělců.

Vedle této činnosti účastnil se Spolek Augustin Smetana delegátem svým Karlem Pelantem kongresu Volné myšlenky v Římě v září r. 1904, získav tím a četnými přednáškami o kongresu v Praze i na venkově konanými, vydáním zvláštní brožury a sprostředkováním článků o kongresu celé řadě časopisů, pro ideu Volné myšlenky v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a D. Rakousích velikého zájmu.

Také pro tento rok chystá výbor Spolku Augustin Smetana řadu pozoruhodných přednášek a publikací, doufaje, že spolupůsobením časopisu „Volná Myšlenka“ podaří se mu činnost spolku rozšířiti.

Za tou příčinou doplnila mimořádná valná hromada, konaná 21. dubna 1905 stanovy, přijavši usta-

novení o zřizování filiálék (v Čechách) všude tam, kde se ke spolku nejméně 10 členů přihlásí.

Výbor spolku Augustin Smetana obrací se tudíž na všechny přátele Volné myšlenky v Čechách s přátelským vyzváním ku přistupování za členy spolku a s prosbou o podporu všech snah jeho.

* * *

Místnost spolku jest v restauraci p. Čížka v Praze II. v Ječné ulici. Ježto dosavadní jednatel nemůže nadále funkci svoji zastávati, adresujte zatím všechny zásilky pro spolek na adresu předsedy: Julius Myslík, Vršovice 435. Příspěvky spolkové přijímá pokladník spolku Josef Růžička, Žižkov, Chelčického ul. č. 966.

Příští schůze výboru koná se v pátek 5. května tr. Spolek Augustin Smetana má na skladě větší část výtisků knihy Dra J. A. Bulovy: Výklad života ze zákonů přírodních. Tresť spisů Darwinových a Haecklových. Druhé rozmnožené vydání z r. 1904. Výtisk možno obdržeti za 1 korunu (místo 2-20), poštou K 1-10 u pokladníka spolku.

Vedle toho vyšlo nákladem spolku: „Listy z kongresu Volné myšlenky v Římě od 20. do 24. září 1904“, napsal Karel Pelant. Cena 20 hal., poštou 25 hal. „Právní postavení osob bez vyznání náboženského v Rakousku“, napsal Dr. Václav Bouček. Cena 12 hal., poštou 17 hal. „Přehled nejnovější filosofie náboženství“, napsal prof. Dr. T. G. Masaryk. Cena 20 hal., poštou 25 hal. V nejbližší době vyjde brožura prof. Dra Frant. Krejčího: „Augustin Smetana v boji o náboženství.“

Členům Spolku Augustin Smetana. Mimořádná valná hromada z 21. dubna 1905 usnesla se odebíratí na základě § 2. odst. c) stanov pro členy spolku „Volnou Myšlenku“. Výbor Spolku žádá tudíž členy, aby oznámili pokladníku spolkovému (Jos. Růžička, Žižkov 966.), zda-li si časopis předplatí přímo u administrace (ročně pro členy K 2-40, na půl roku K 1-20), aneb budou-li platiti časopis v kratších lhůtách vždy s příspěvky spolkovými. Tam, kde z jedné rodiny jest více osob členy spolku, zasílán bude jen výtisk jeden, pokud jich nebude více objednáno. Kdo však z členů spolku by si „Volnou Myšlenku“ odebíratí nepřál, nechť časopis mu došlý vrátí v původní obálce s poznámkou: nepřijímám. Výbor však doufá, že ve smyslu usnesení valné hromady všichni členové časopis „Volnou Myšlenku“, ve které budou otiskovány podrobné zprávy ze spolku a který zajisté značně prospěje snahám spolku, odebíratí budou.

Výbor.

Spolek volných myslitelů na Moravě. (Pův. zpráva.) I. konference osob bez vyznání z Moravy a Slezska svolána byla obč. J. V. Stejskalem na den 11. února 1905 do Brna a přihlásilo se hned na první vypsání přes 80 interesentů z různých míst obou zemí. Po referátech „Proč stojíme mimo církvi?“ (Stejskal) a „O organizaci a taktice volných myslitelů (K. Vaněk) přijat byl jednohlasně návrh, aby byl zřízen spolek volných myslitelů s právem zakládati samostatné odbočky všude, kde by alespoň 15 členů v místě se přihlásilo. Současně zvoleno komitě ku vypracování a zadání stanov. Účel spolku bude výchovný a agitáční, dále bude poskytovatí právní porady a podpory postiženým členům, zřizovatí kočující knihovny atd. Prozatímní přihlášky přijímá a informace udílí obč. J. V. Stejskal, u něhož lze též obdržeti proti hrazení porta formuláře k oznámení vystoupení z církve. Peněžní příspěvky přijímá obč. K. Vaněk. (Adresa obou jest: Brno, Jůzova ul. 8 a). Při dotazech prosíme přiložiti známku na odpověď.

Listárna redakce.

Všem přátelům, kteří nám s velikou laskavostí vyšli vstříc a tím vydání časopisu nám usnadnili, vyslovujeme srdečný dík. — **R. J. Ch. III.:** Ohlášený článek prof. K. nedošel. Čím to? Neztratil se cestou? — **J. N. Phila.:** Koresp. lístek z 16. IV. 1905 nás došel, ale zmíněný denník nikoliv. Nepadl na hranicích za obět censure? Těšíme se na další zprávy. Pozdrav! — **R. J. Vš. Chic.:** Došlo právě před závěrkou. Díky za projev i ochotu. Žádané zasíláme.

* * *

Pro příští čísla chystáme mimo jiné práce: JUDra Václ. **Boučka**, Kar. **Bradlaugha**, MUDra Karla **Helbicha**, prof. J. J. **Krále**, spis. F. V. **Krejčího**, prof. Viktora **Lafossea**, Antonína **Mačka**, red. St. K. **Neumanna**, Josefa **Veselého**, JUDra Lva **Winfra** a mn. j.

Také **několik učitelů** zaručilo nám články o školství a svobodě svědomí učitelstva.

Listárna administrace.

Předplatitelům, kteří na základě prvního prospektu zaslali předplatné kor 3.—, bude po nyní stanoveném předplatném přebývajících obnos 40 hal. připsán k dobru na účet předplatného na ročník II.

Kolportéři se upozorňují, že odebraná čísla platí se vždy před vyjitím čísla příštího. Jinak list na delší úvěr se nezasílá. Při odebírání méně nežli 8 výtisků platí se nejdéle za tři čísla najednou. Menší obnosy [do 2 korun] možno zasílati v poštovních známkách.

Knihy redakci zaslané:

Knihy dobrých autorů. Vede a vydává Kamila Neumanová. Vycházejí měsíčně v samostatných svazcích. Předplatné na rok (12 svazků) K 12.—, do ciziny K 14.— i s poštovní zásilkou; možno též subskribovati po 1.— K za svazek, na libovolný počet svazků. Poštovné (10 h) zvláště. Zasílá se jen proti hotovému. Po vydání cena svazku K 1'50. I. svazek (leden): Paul Adam: Listy z Malajska. Román. Přeložil St. K. Neuman. II. svazek (únor) Frid. van Eeden: Malý Jeník. Přeložil Arnošt Procházka. III. svazek (březen): St. Przybyszewski: Malstrom. Román. Přeložil F. R. Dlouhý.

Z nakladatelství vydavatelstva „Kacířské knihovny“. (A. Nixbauer, Praha II, Plavecká ulice č. 1344.) A. M. Tichý-Lidée: Prvotiny kacíře. Novelly, studie a skizzy. Brož. K 2'40, váz K 3'40. — Dr. E. Losinsky: Byl Ježíš bůh, člověk či nadčlověk? Cena 20 hal. — Liga Δ 8: Papež a Kristus. Pokus o kritiku zřízení církve katolické. Cena 25 hal. — H. Berga: Různá náboženství, jejich původ a rozvoj. Cena 30 h., poštou 35 h. — Yves Guyot a Sig. Lacroix: Sociální nauky křesťanství a poznámky Aug. Bebla. Cena K 1'40, poštou K 1'50. — Květy z českých luhů. Svazek I. Výbor spisů Karla Hynka Máchy (s podob. a životopisem spisovatele). Obsahuje: Křivoklát, Karlův Týn, Marinka, Cikáni. Cena K 1'60, poštou K 1'80. — Křivoklát (samostatně) 30 hal., poštou 35 hal.

Z nakladatelství „Ženského Obzoru“, Žižkov, čp. 22. Julius Myslík: Antonín Pravoslav Veselý. Životopis a literární pozůstalost spolu s výběrem prací již otištěných. Kniha obsahovati bude: 1. Předmluvu, 2. životopis, 3. aforismy A. P. V., 4. feuilletony a studie, 5. výbor článků a 6. bibliografii. — Vychází v sešitech po 36 hal. Předplatiti lze na 6 sešitů K 2'16, celé dílo (12 seš.) stojí K 4'32.

Nepřehlédněte!

Nákladem spolku Augustin Smetana vydána byla **výborná informační brožura profesora T. G. Masaryka:**

Přehled nejnovější filosofie náboženství.

Každému, kdo sleduje podrobněji pochod náboženského myšlení novější doby, poslouží tento **nejnovější spisek prof. Masaryka** jako **výborná pomůcka k dalšímu studiu.** Cena 20 hal., poštou 25 hal.

Týmž nákladem vyšla pěkně psaná brožura **Karla Pelanta:**

Listy z kongresu Volné Myšlenky v Římě 20.—24. září 1904.

Každý přítel Volné Myšlenky měl by si tuto zajímavou brožuru opatřiti jako **nejlepší upomínku na památný kongres římský.** — Cena 20 hal., poštou 25 hal.

Dostati možno u **všech řádných knihkupců v Praze i na venkově** aneb u Josefa Růžičky, pokladníka spolku „Augustin Smetana“, Žižkov, Chelčického ulice č. 966.

Mimo to vydáno nákladem spolku **dra Václava Boučka:**

Právní postavení osob bez vyznání náboženského v Rakousku.

Cena 12 hal., poštou 17 hal.

Páni knihkupci se upozorňují, že pan dr. Bačkovský, knihkupec v Praze-II., Žitná ulice převzal [až do odvolání] všechny brožury, jež spolek „Augustin Smetana“ dosud vydal a jež ještě vydá, **do komise** a jest tedy nutno, aby pp. knihkupci jen prostřednictvím jeho publikace Spolkem vydané objednávali.

Stoupencům našim

zvláště doporučujeme tyto spisy:

Knihovna kacírů. Sbírká spisů svobodných myslitelů. Pořádá Jan Jelínek. Vychází 1. a 3. pátek v měsíci. Čtvrtletní předplatné obnáší kor. 1'20 i s poštovní zásilkou.

Byl Ježíš bůh, člověk či nadčlověk? Dle děl spisovatelů 19. století líčí Dr. E. Losinský. Cena 20 hal., poštou 23 hal.

Papež a Kristus. Pokus o kritiku zřízení církve katolické. Cena 25 hal., poštou 35 hal.

Různá náboženství, jejich původ a rozvoj. Napsal H. Berga. Cena 30 hal., poštou 35 hal.

Socialní nauky křesťanství. Napsali Yves Gyot a Sig. Lacroix. Cena kor. 1'40, poštou kor. 1'50.

Bílá Hora a násilná protireformace katolická. Cena kor. 2.—, poštou kor. 1'20.

Prvotiny kacíře. Skizzy. Napsal M. Tichý-Lidée. Cena kor. 2'40, vázané kor. 3'40, poštou o 20 hal. více. [160 stran 8°.]

Na stráží. Ballady a písně socialní. Napsal V. L. Liberté [F. Cajthaml]. Cena 40 hal., poštou 45 hal.

Ve stínu hermélínu. Rozmarné historky ze života krále Kalafuny II. [Viléma II.] Cena kor. 3.—, poštou kor. 3'20.

Výbor spisu Karla Hynka Máchy. S podobiznou a životopisem spisovatelovým. Cena kor. 1'60, poštou kor. 1'80.

Výbor spisů Jana z Hvězdy (Marka). Cena 90 hal., poštou kor. 1.—.

Křivoklát. Historická povídka K. H. Máchy. Cena 30 hal., poštou 33 hal.

Objednávky na veškeré tyto spisy přijímá každé řádné knihkupectví, zejména

A. Nixbauer, Praha-II., Plavecká ul. č. 1344.

FRANT. ESENTIER, ŽIŽKOV,

LUPÁČOVA ULICE č. 2.

◻◻◻ krejčí pro pány a hochy ◻◻◻

doporučuje se ku zhotovení všeho druhu oděvů dle nejnovějších vzorů za ceny mírné při vkusném provedení. Pro členy spolku Augustin Smetana zvláštní výhody.

Výrobní družstvo dělníků knihařských a ozdobnických

v Praze, Myslíkova ul. 1959-II.

doporučuje se ku provedení veškerých prací knihařských. Zápisníky a knihy účetní na skladě.

Za přesnou a solidní práci se ručí.

Založeno 1897. Ceny mírné.

KNIHTISKÁRNA

DYK a RYBA, VRŠOVICE

PAPÍRNICTVÍ

ANTONÍN PAZELT,

bandažista, Praha, Jungmanova tř. č. 38 n. II.,

vyrábí a doporučuje **nejdokonalejší průtržní pásky pro kýlu tříselní a pupeční, dobře přiléhající pasy hřišní, suspensoria, přimidla** a všechny, do toho oboru náležející předměty za ceny nejlevnější a dle své 25leté znalecké zkušenosti zhotovené. — Založeno roku 1878.

Houslistu umělce

uspokojí jedině a ve všem

houslař mistr **Lantner** v Praze, Václavské nám. č. 22.

Novinky: Hillový smyčce do 400 K. Podbradky dle prof. Ševčíka a Kubelíka za 5 K dle sádrového odlihtku. Patentní kuličky. Vykrojené kobylinky vlastní výroby. 5 nových druhů houslových strun, komplet: E, A, D, G 4 K. Florentinské, římské „Tollerto“. Londýnská kalafuna „Hiders Resin“.

RAZÍTKA

výhradně jen kaučuková, vyrábí za ceny mírné
Josef Kubias v Praze č. 58-II.